

Wyszukiwanie geometryczne – przeszukiwanie obszarów ortogonalnych – quadtree oraz kd-drzewa

Autorzy: Łukasz Dubiel, Paweł Kruczkiewicz

Ogólny problem

Dane – zbiór punktów P z przestrzeni d -wymiarowej

Zapytanie: dla zadanych x_{i1}, x_{i2} dla i ze zbioru A zwartego w $\{0, 1, \dots, d-1\}$ znaleźć punkty q ze zbioru P takie, że

dla każdego i z A $x_{i1} \leq q_i \leq x_{i2}$

Zastosowanie

Range Search

- geometria obliczeniowa:
- systemy informacji geograficznych
- bazy danych:
 - obiekty z bazy danych mające wiele atrybutów - punkty w wielowymiarowej przestrzeni - zapytanie o obiekty o atrybutach z określonych przedziałów
- projektowanie sieci
- projektowanie układów elektronicznych

Szczególny przypadek - płaszczyzna 2D

Dane – zbiór punktów P na płaszczyźnie.

Zapytanie: dla zadanych x_1, x_2, y_1, y_2 znaleźć punkty q ze zbioru P takie, że

$x_1 \leq q_x \leq x_2, y_1 \leq q_y \leq y_2$.

Podejście do problemu

- metoda brute force - mało efektywna, bez zastosowań praktycznych
- zastosowanie odpowiednich struktur danych:
 - kd-drzewa - wariant drzewa binarnego, w węzłach wewnętrznych przechowuje proste ortogonalne, z których każda dzieli pewien obszar na dwa wzdłuż pewnej osi,
 - quad tree - drzewo czwórkowe - węzeł wewnętrzny (obszar kwadratowy) ma cztery dzieci (dzieli się na cztery przystające obszary kwadratowe)

Quad Tree - wprowadzenie

Idea - podział obszaru kwadratowego na cztery równe obszary kwadratowe:

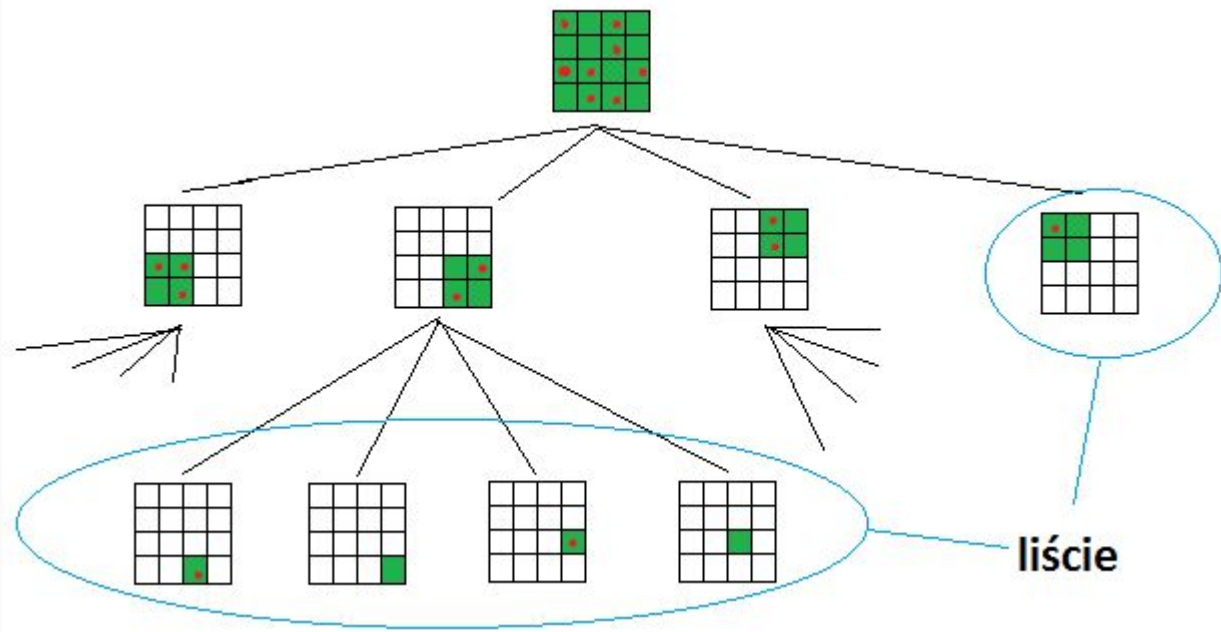
SW, SE, NE, NW

Rozdzielenie punktów do odpowiednich podobszarów

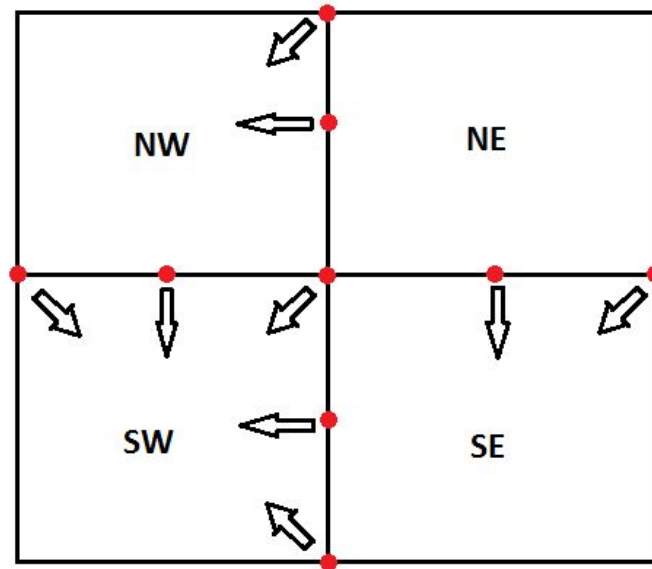
Jeśli dany obszar zawiera nie więcej niż **nodeCapacity** punktów np. 1 to staje się liściem

W przeciwnym przypadku ma czworo dzieci

Quad Tree - ilustracja poglądowa

Punkty na liniach podziału

Quad Tree - przykład

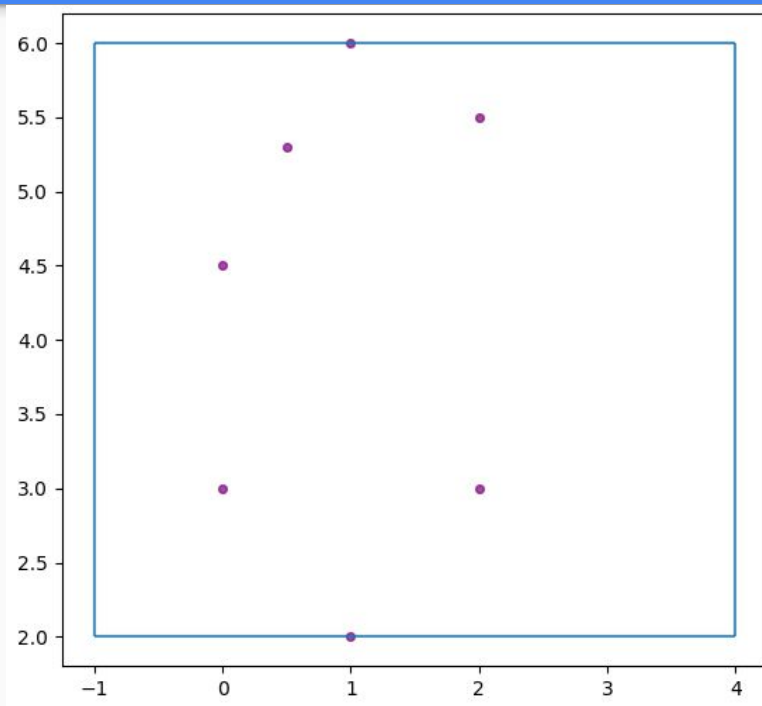
$P = [(1, 2), (2, 3), (0, 3), (0, 5), (1, 6), (2, 6), (0.5, 0.5)]$

Najpierw wyznaczamy obszar korzenia -

pewien minimalny obszar kwadratowy obejmujący wszystkie punkty, np.

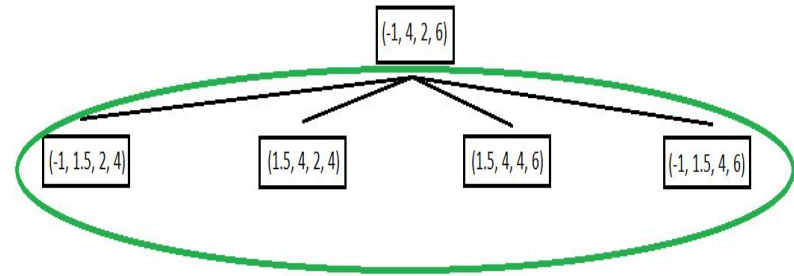
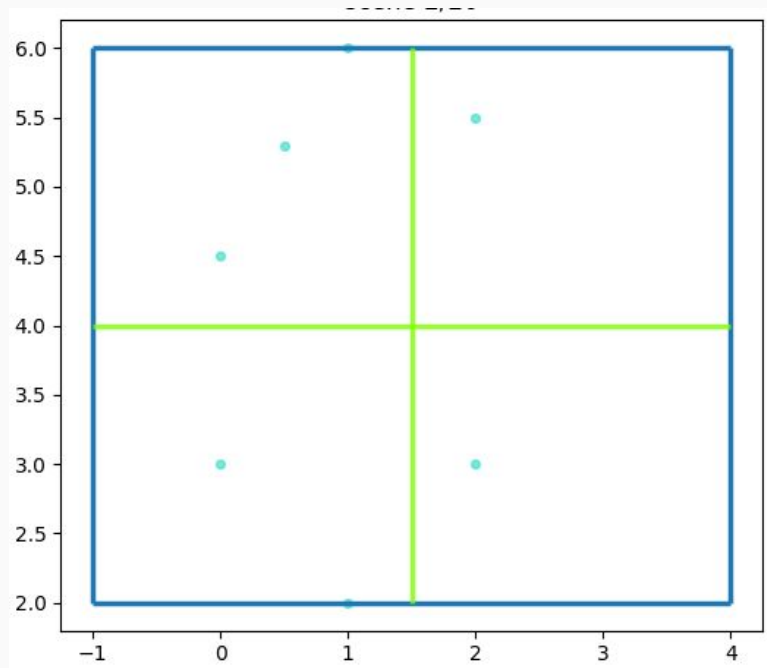
$(x1 = -1, x2 = 4, y1 = 2, y2 = 6)$

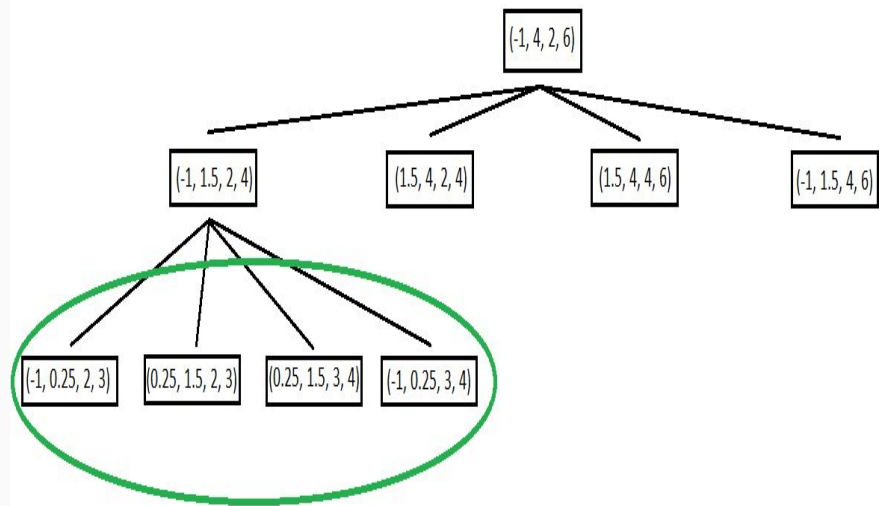
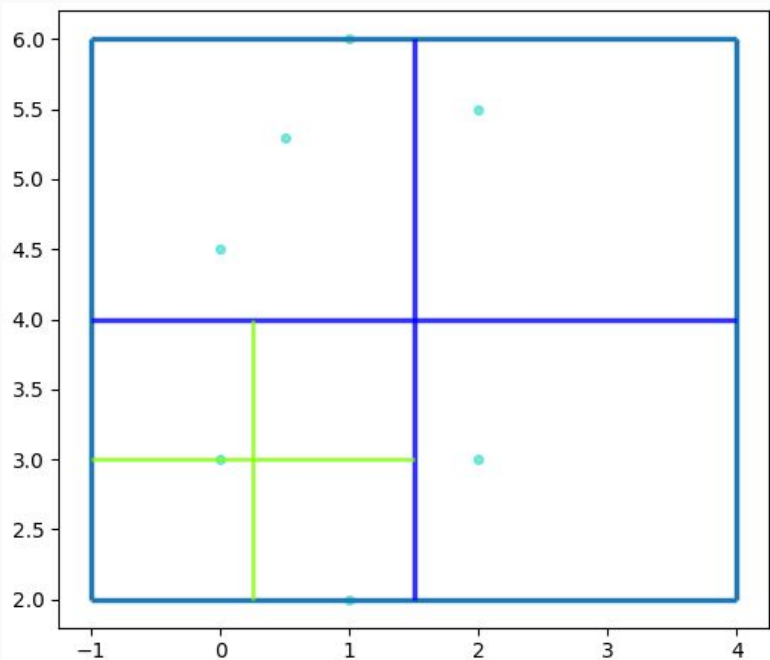
Wizualizacja konstrukcji

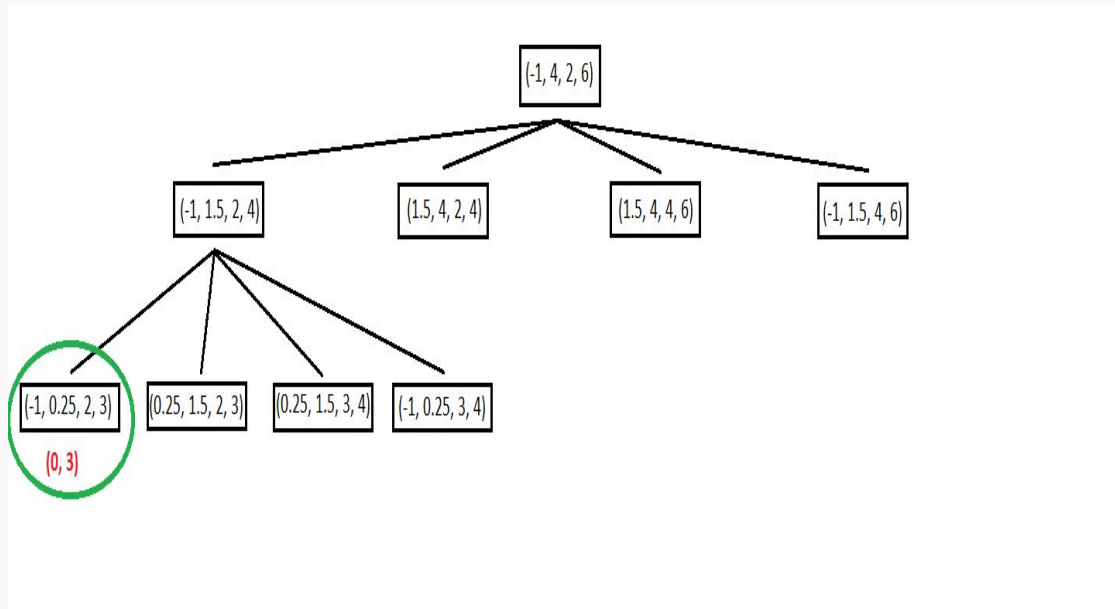
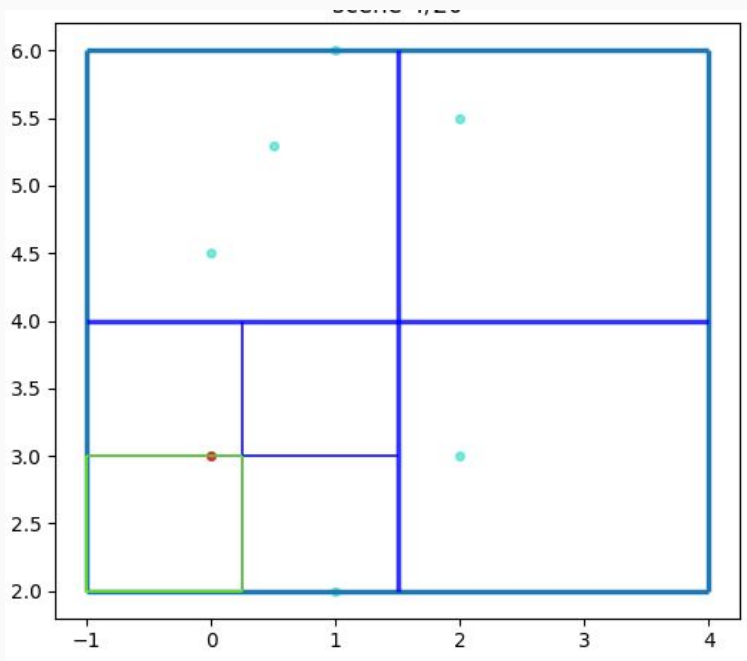

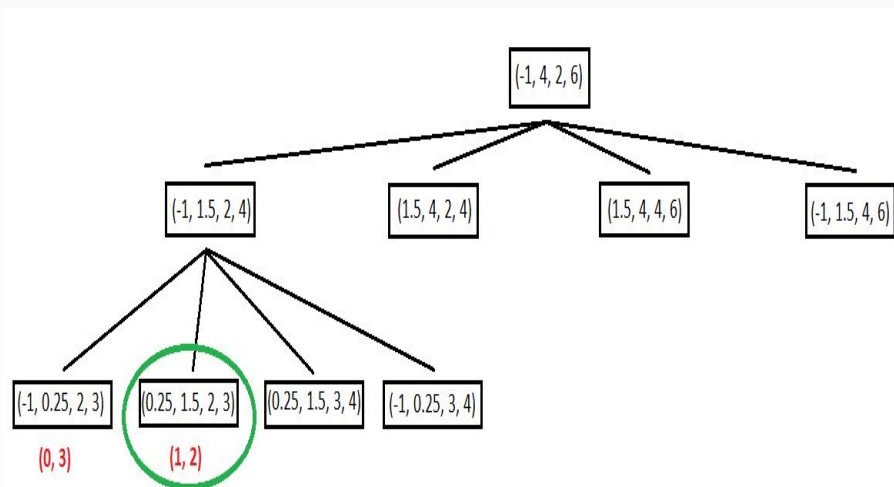
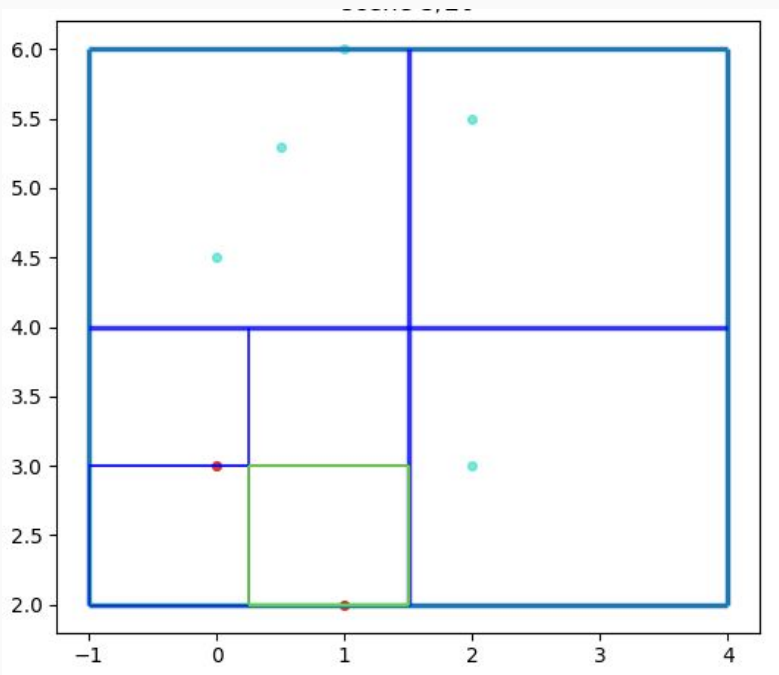
kwadraty - (obszary(x1, x2, y1, y2))
punkty w liściach na czerwono

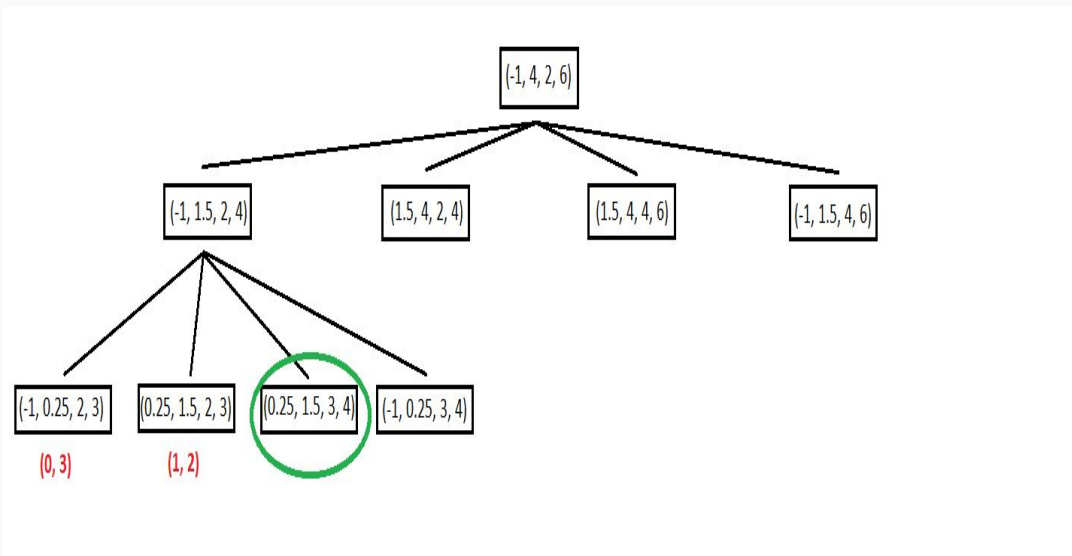
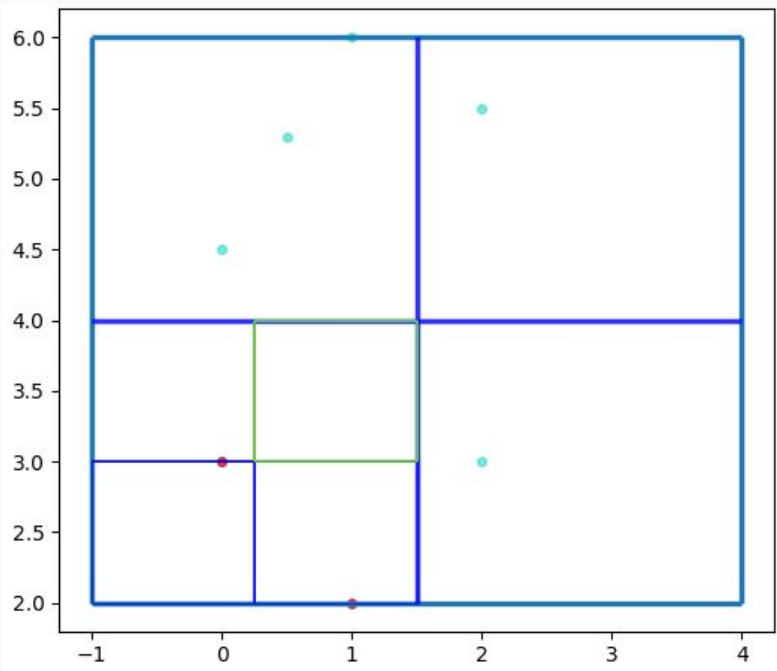
1 podział obszaru root-a

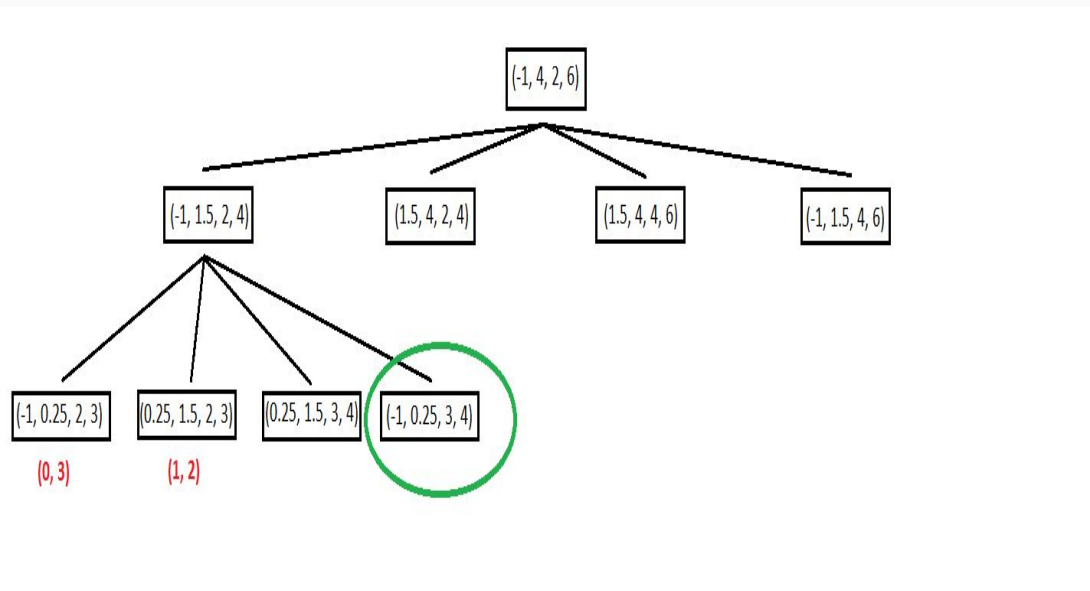
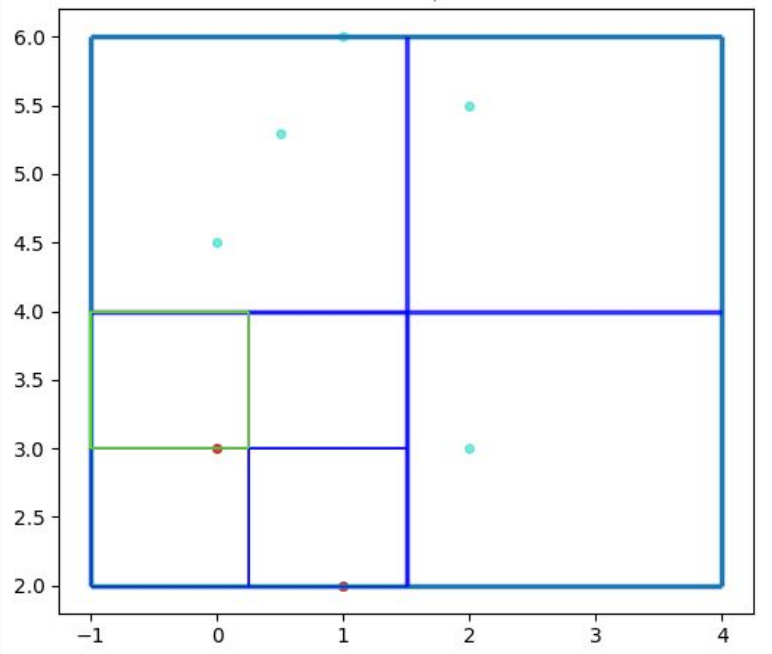

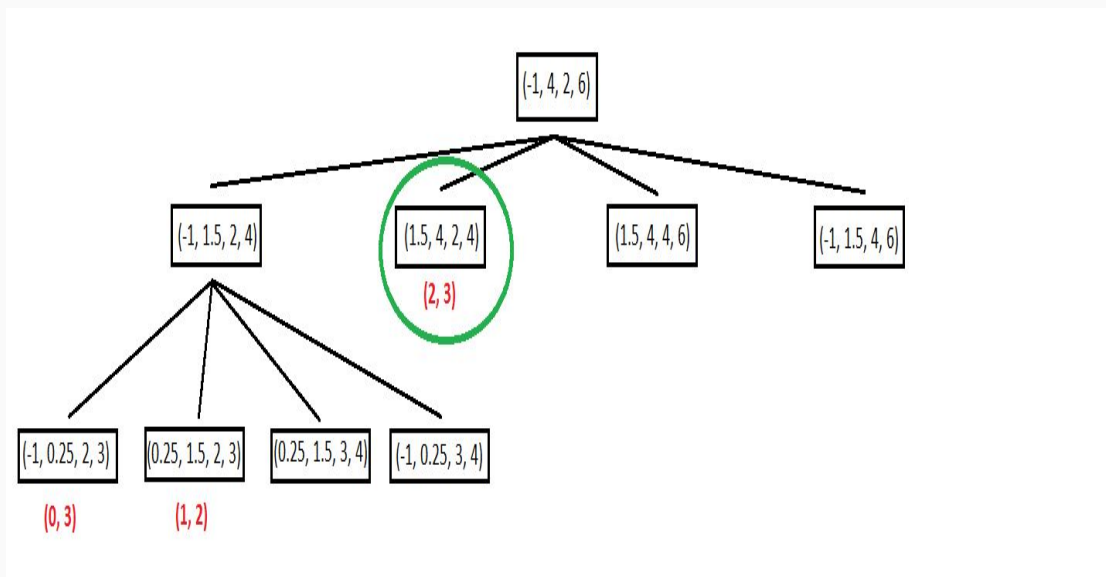
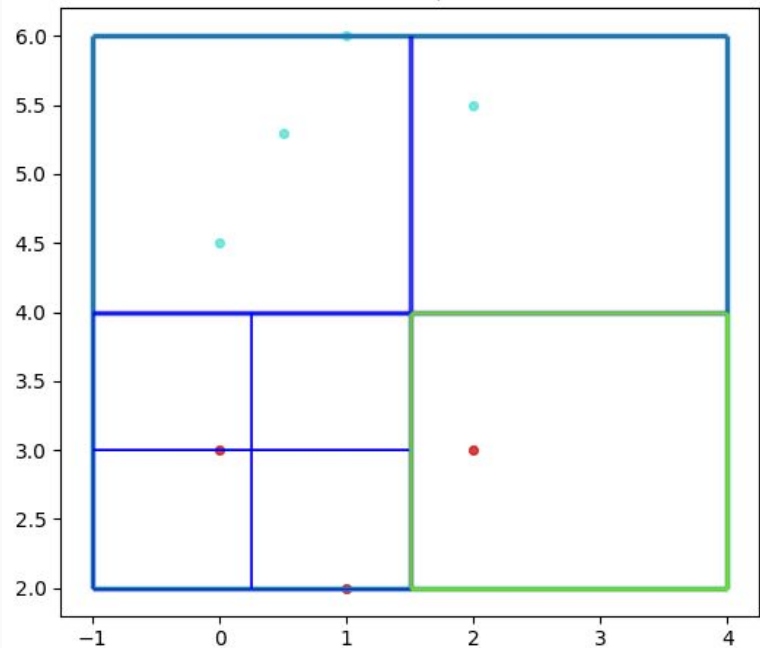

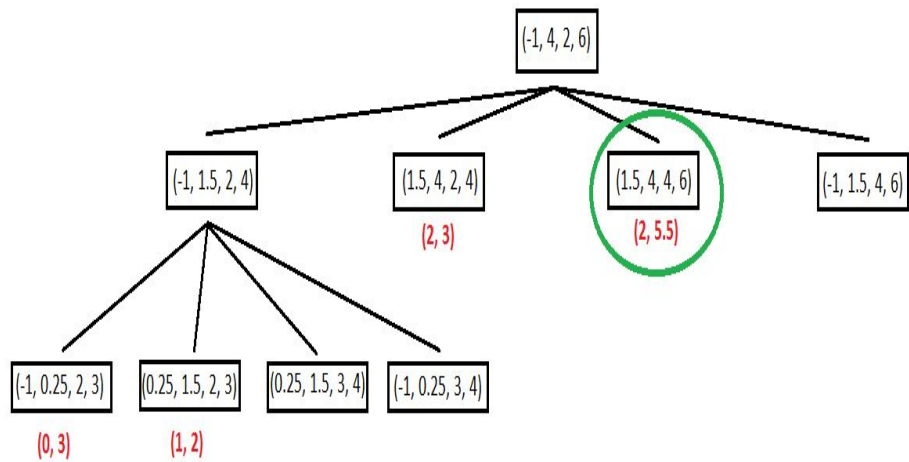
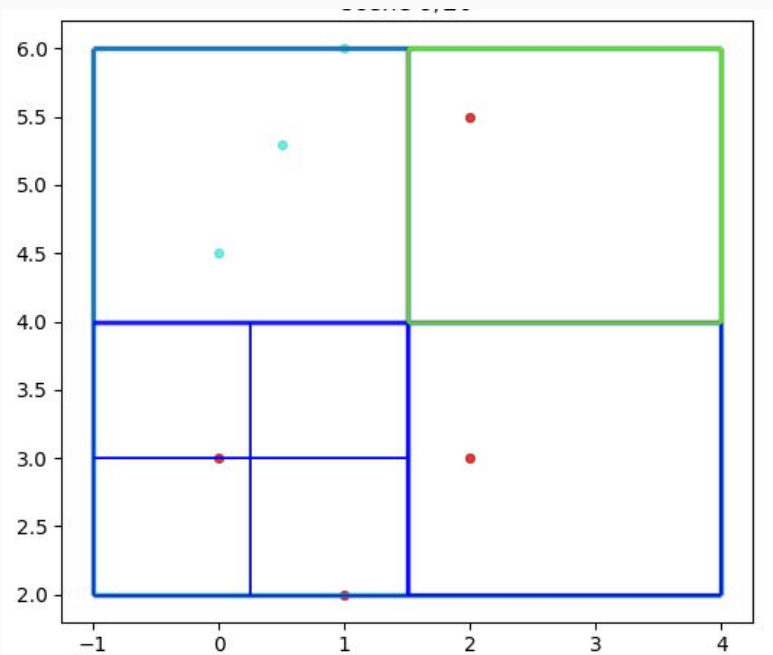

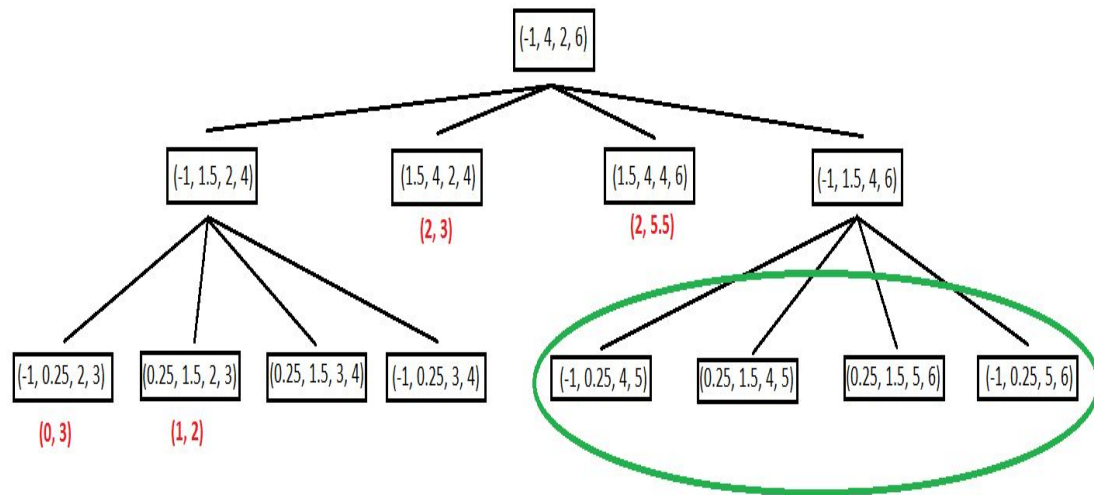
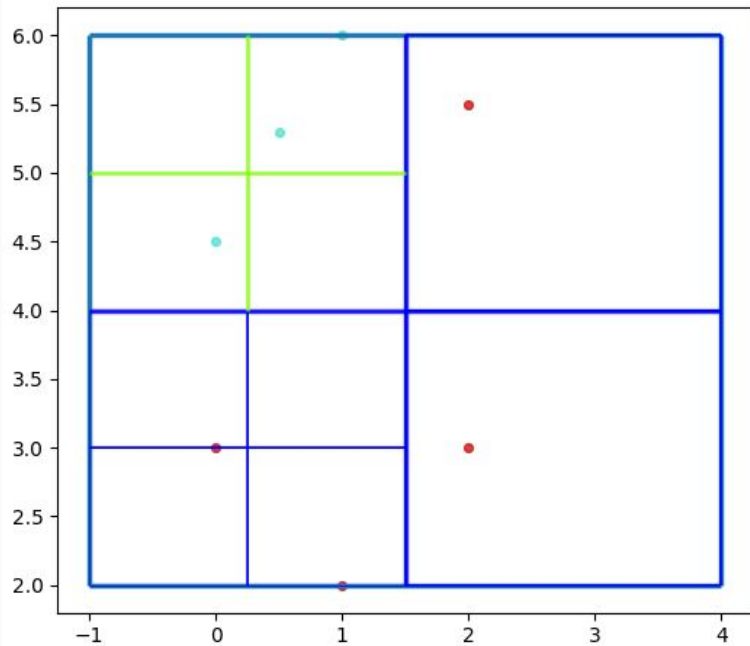

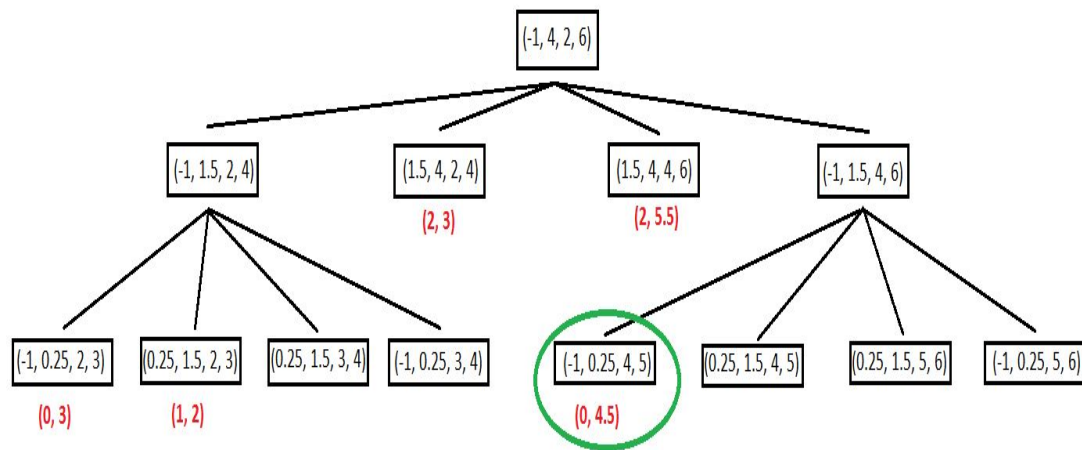
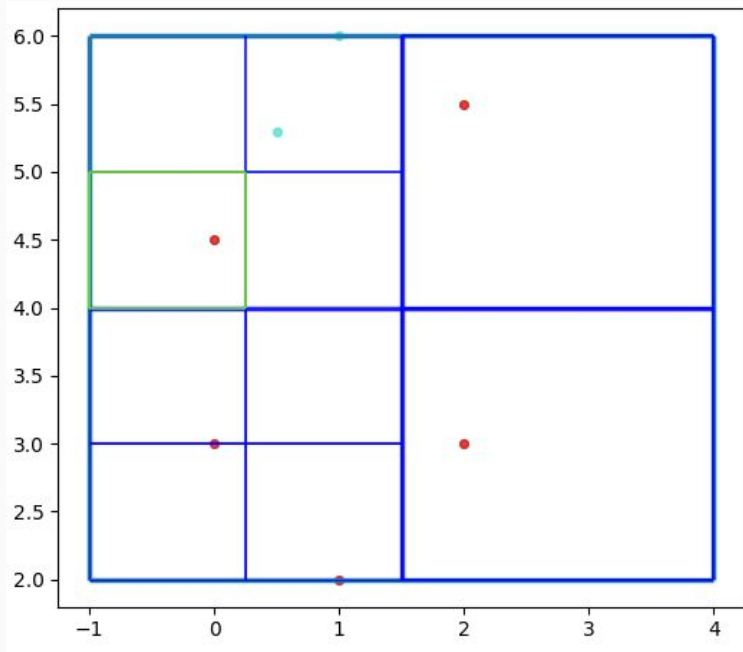

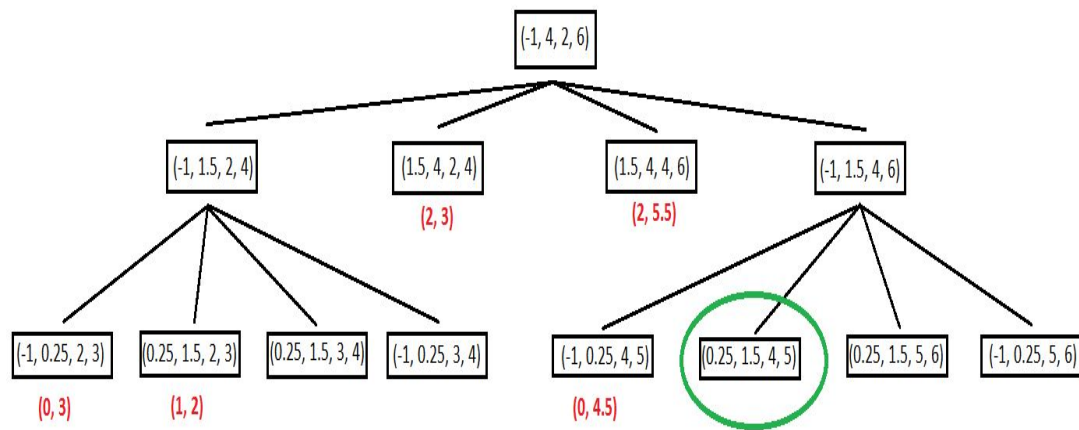
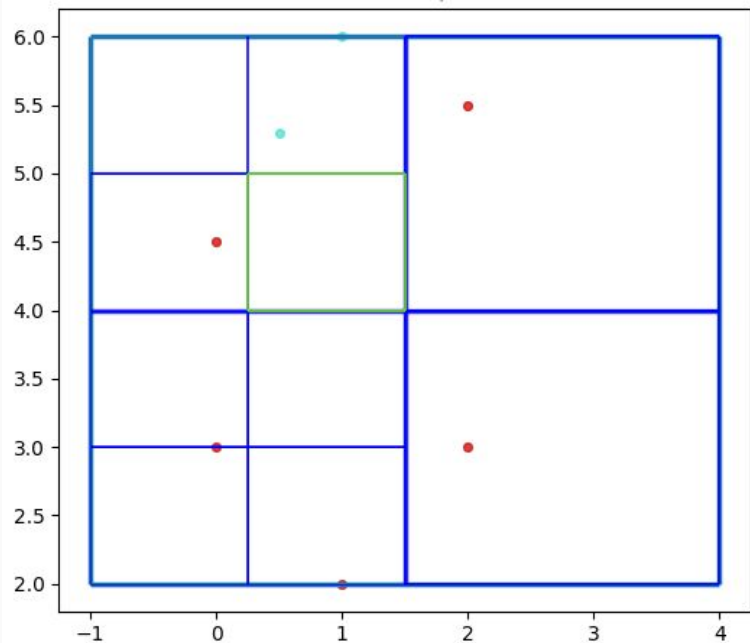

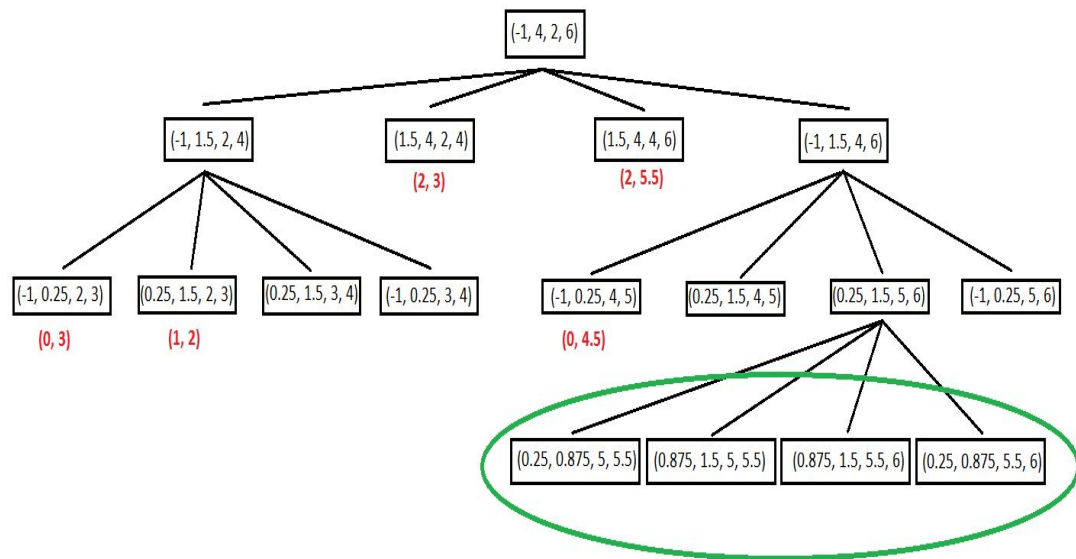
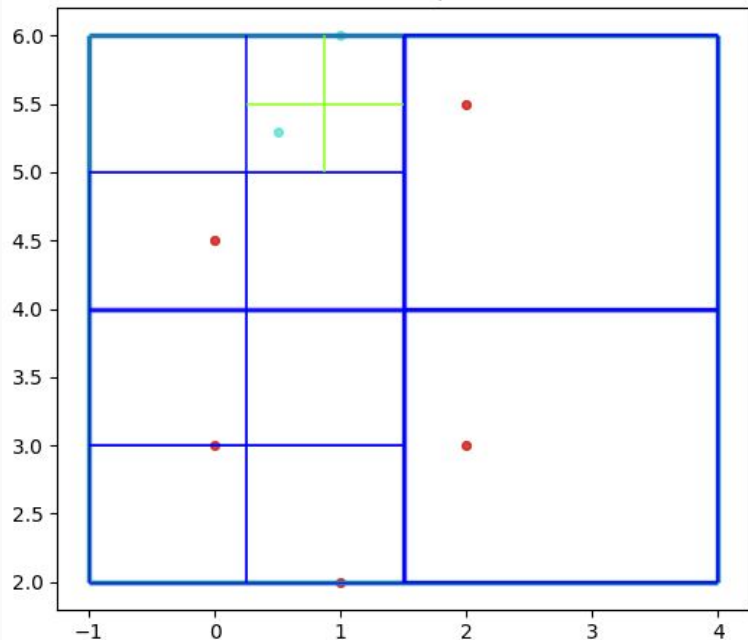

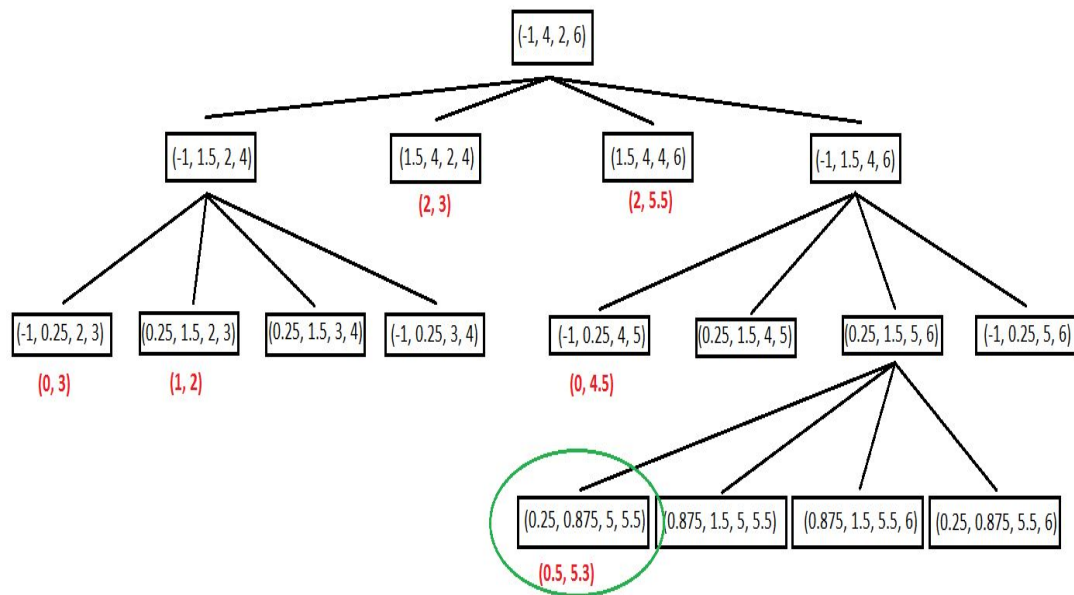
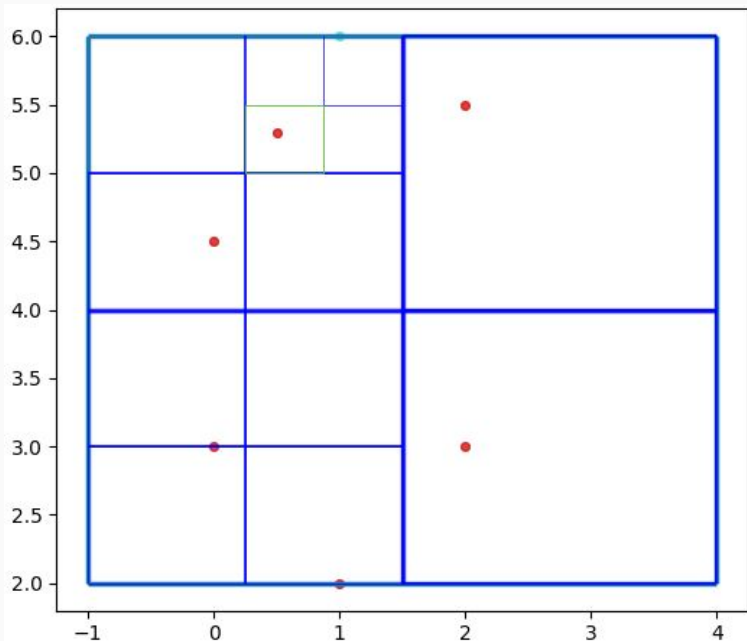

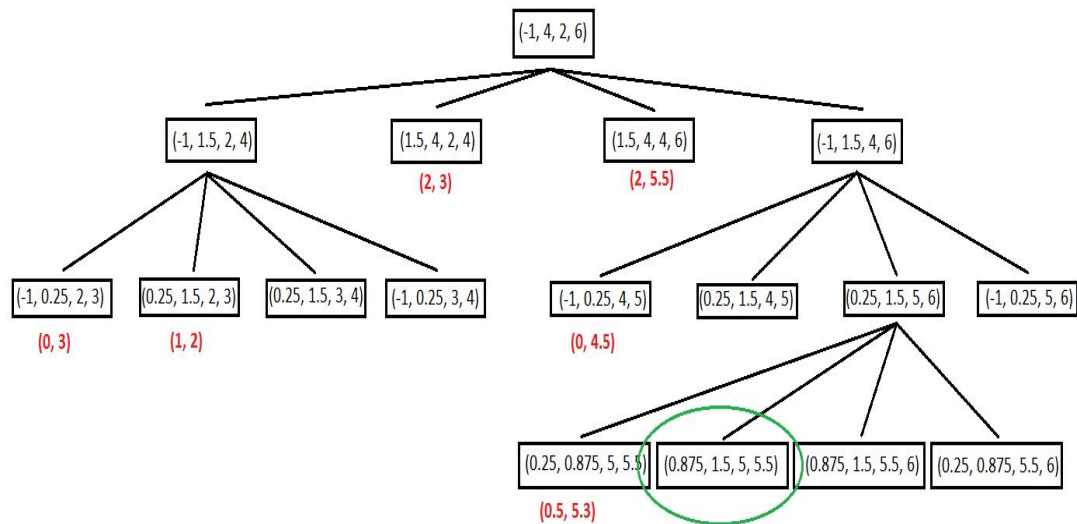
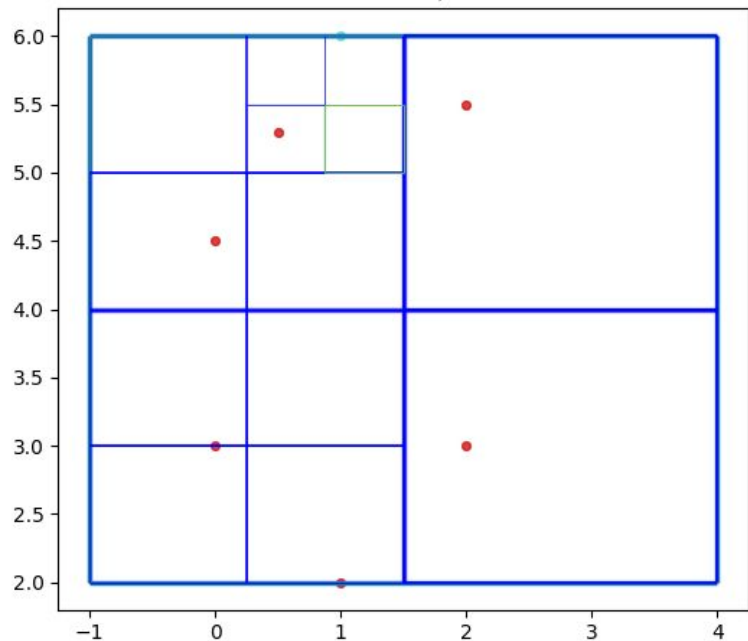

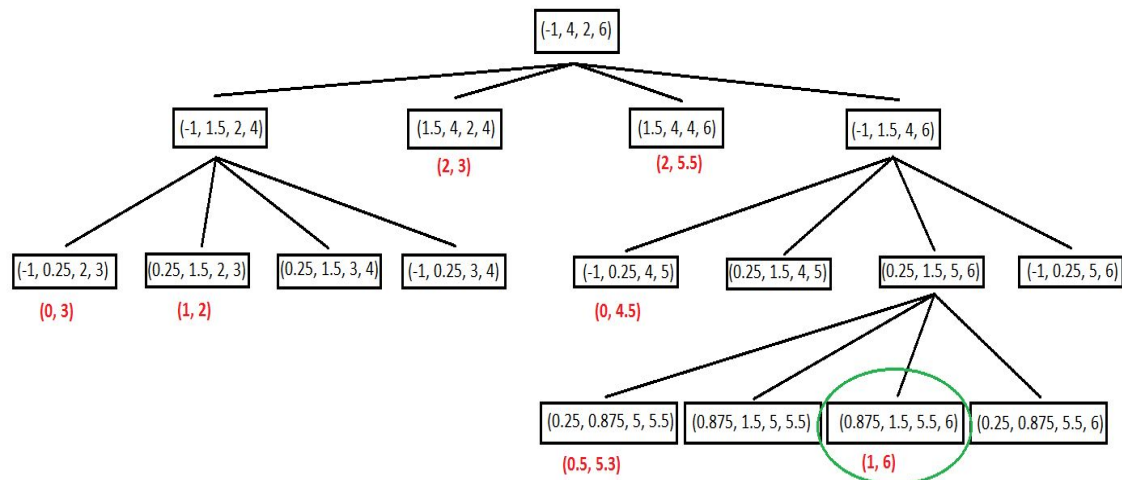
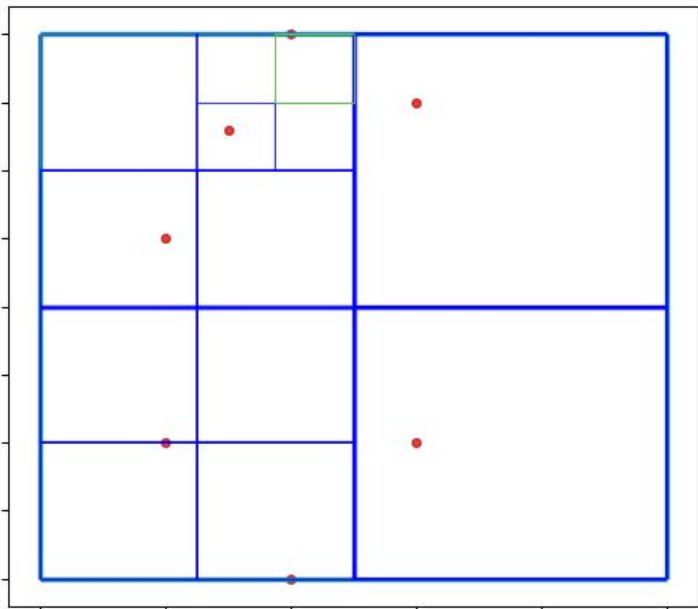

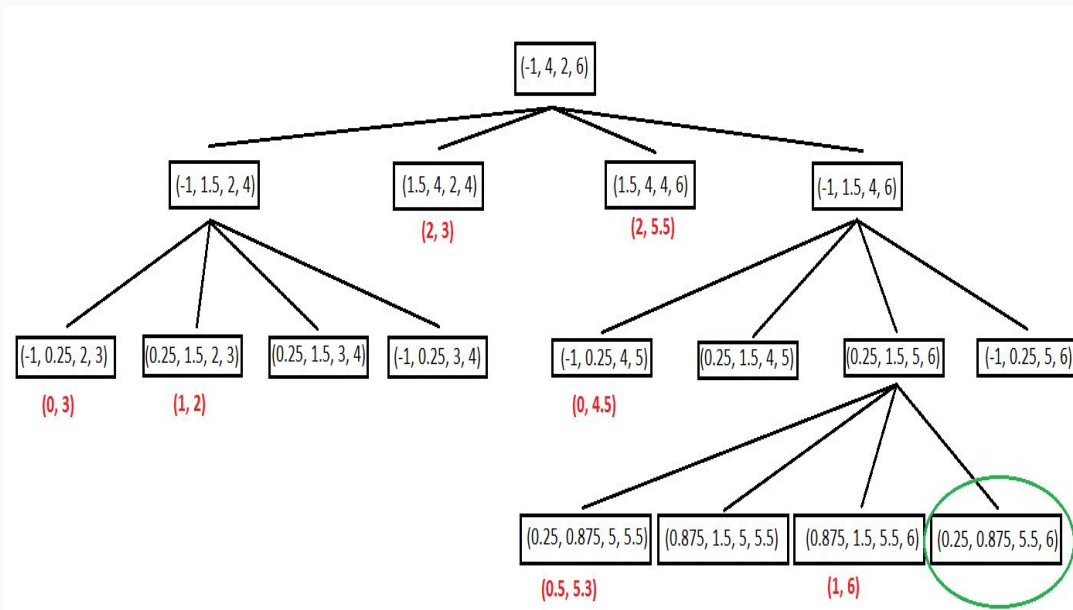
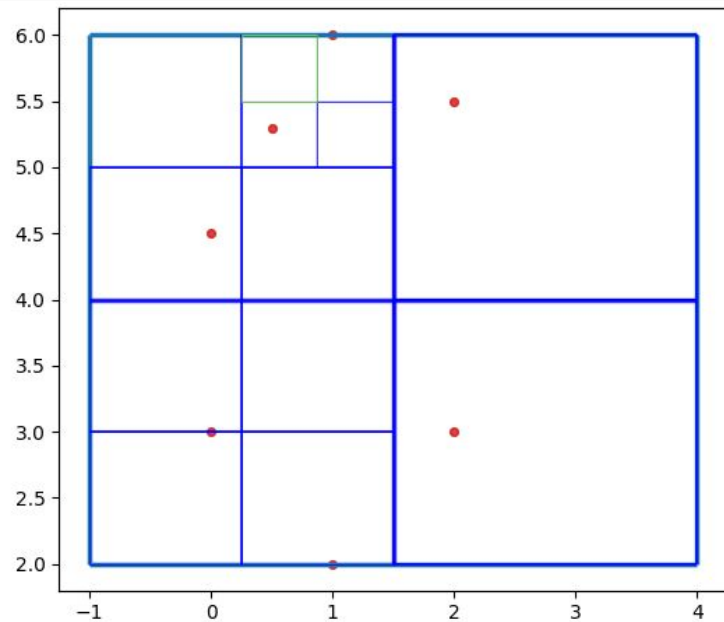

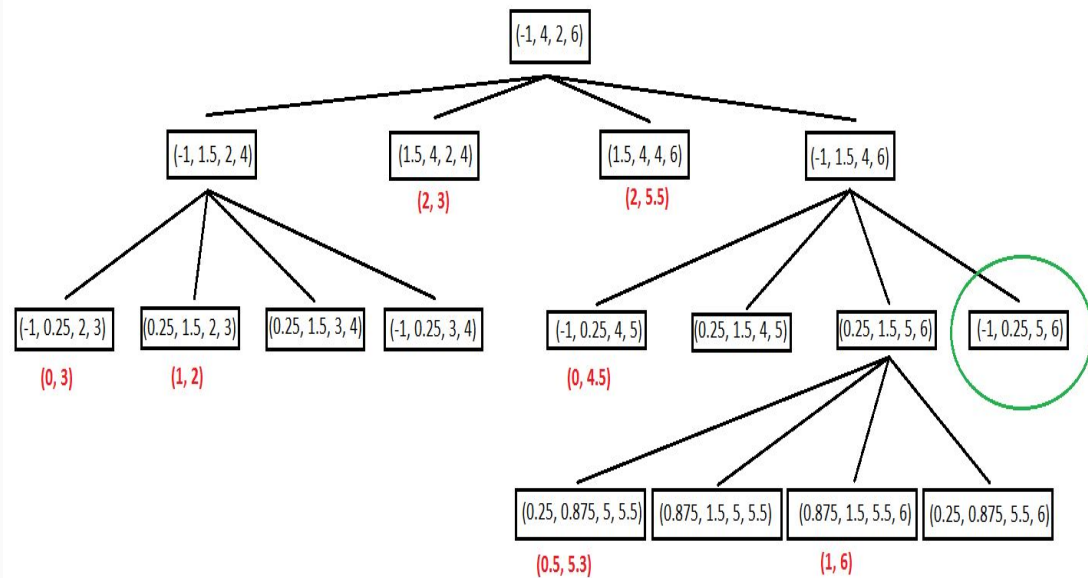
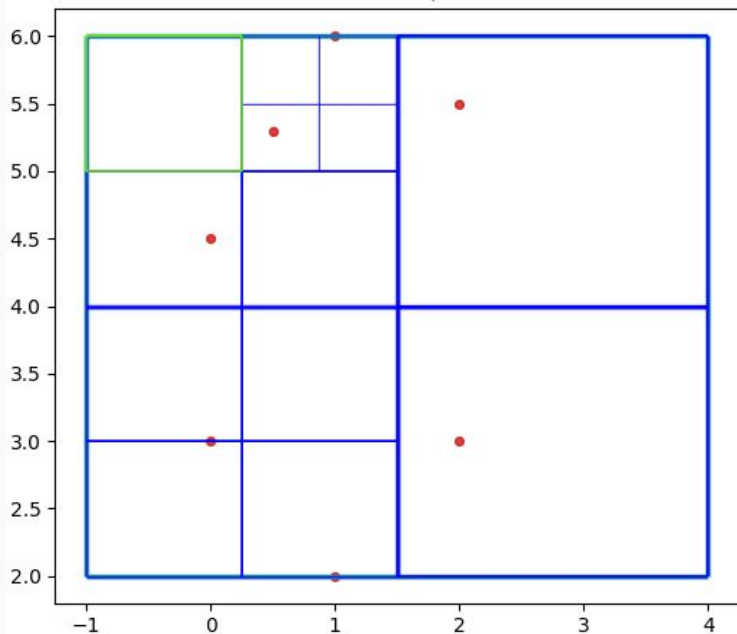

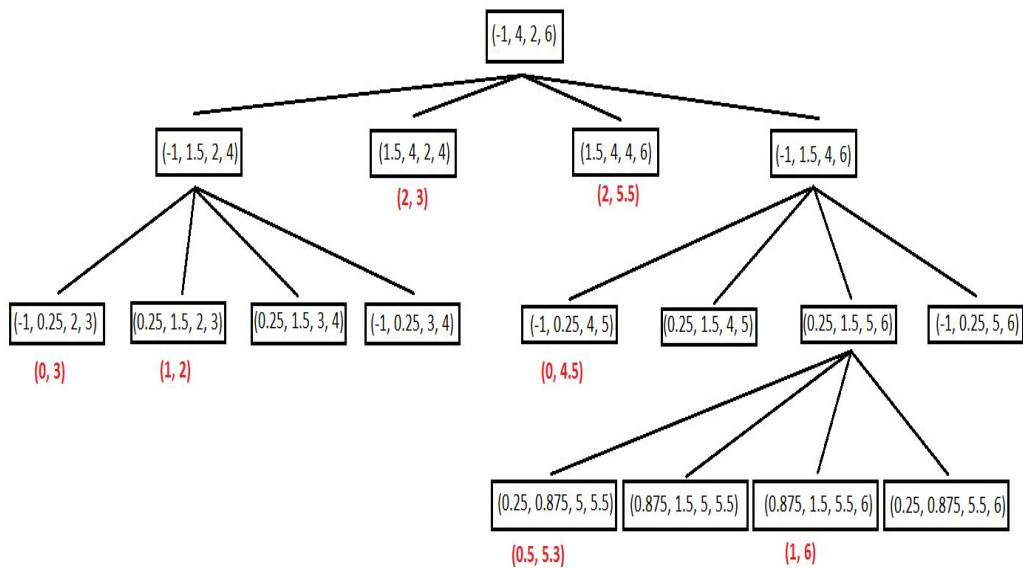
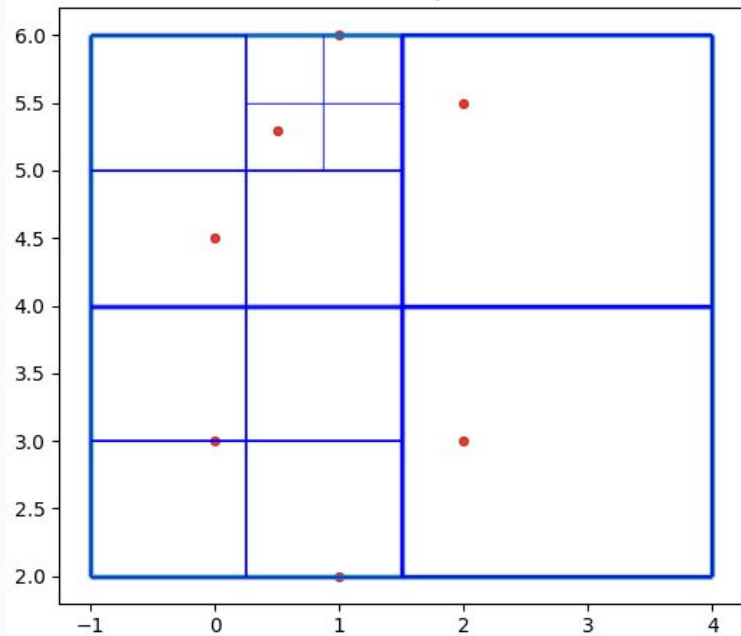

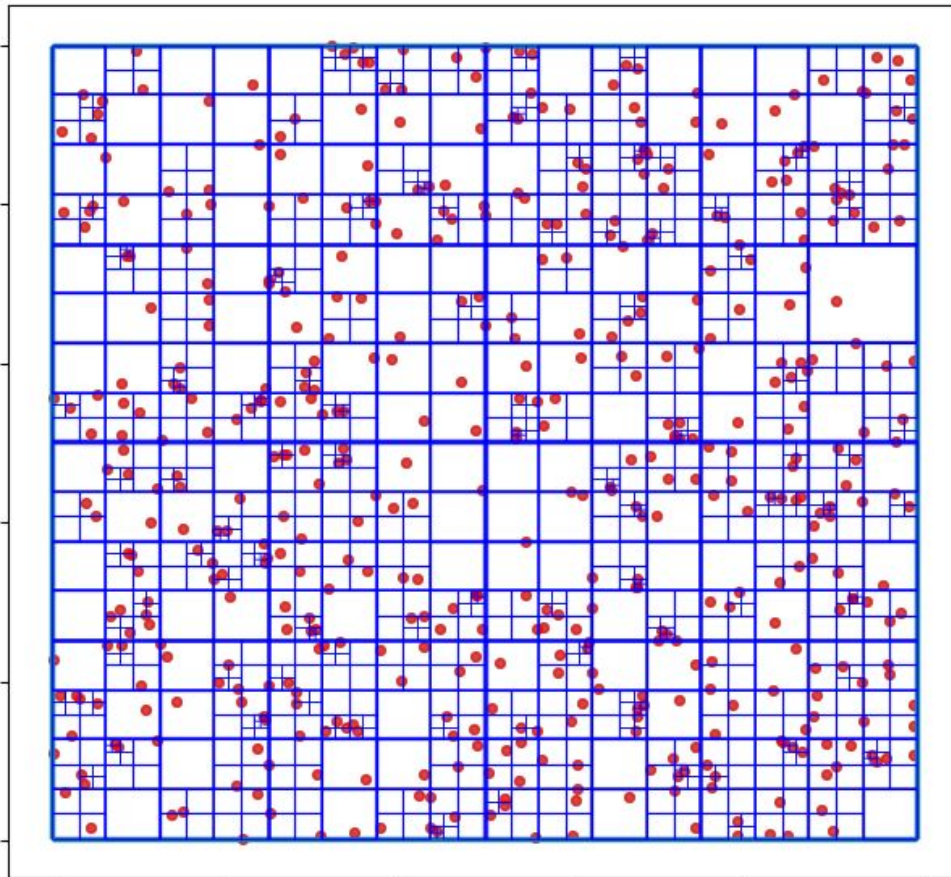

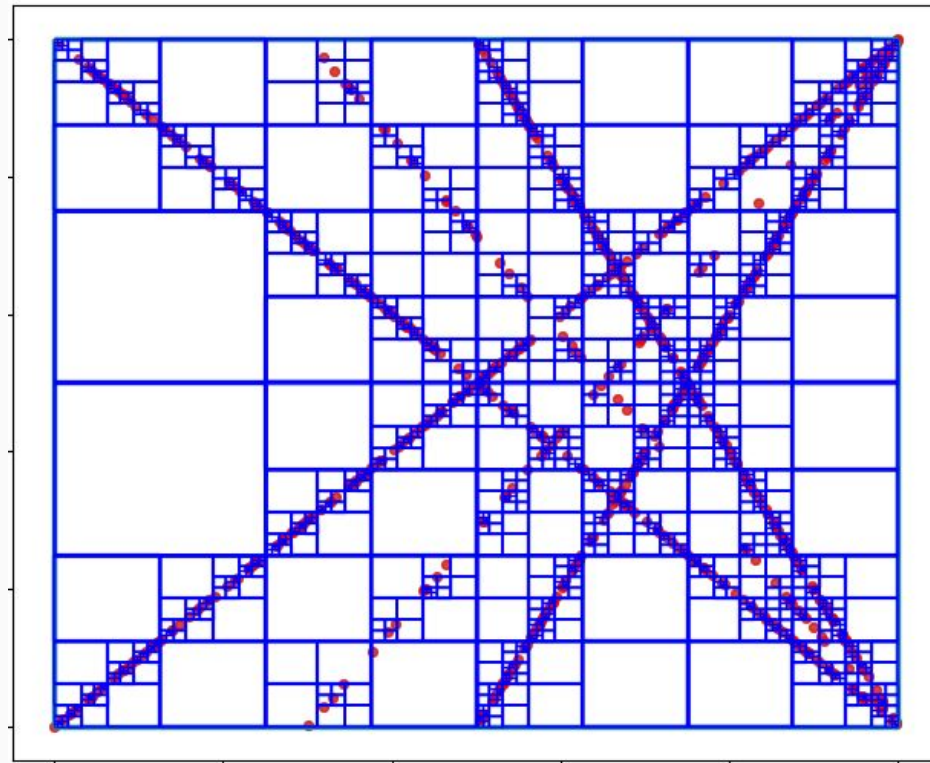
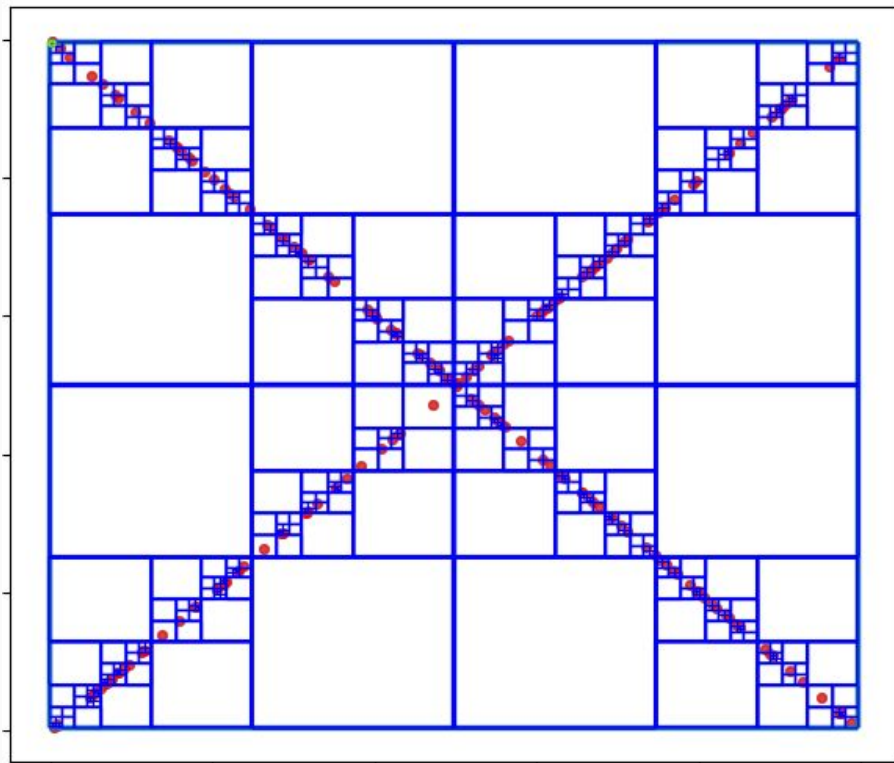

Quad Tree - losowy zbiór punktów wewnątrz kwadratu

Quad Tree - losowy zbiór punktów na odcinkach

Quad Tree - konstrukcja pseudokod

constructQuadTree (P) :

utwórz **root**

oblicz dla **P** minimalny kwadrat obejmujący

wszystkie punkty i przypisz go jako obszar **root**

splitQTreeNode (P, root)

splitQTNodes(P, v) :

if **P** ma nie więcej niż **nodeCapacity** elementów:

v.points = **P**

v.isLeaf = **True**

else:

v.isLeaf = **False**

skonstruuj węzły **SW, SE, NE, NW** i oblicz dla nich

odpowiednie obszary

przypisz je jako dzieci węzła **v**

podziel **P** względem obszarów **SW, SE, NE, NW** do

P_SW, P_SE, P_NE, P_NW

splitQTNodes(P_SW, SW)

splitQTNodes(P_SE, SE)

splitQTNodes(P_NE, NE)

splitQTNodes(P_NW, NW)

Złożoność czasowa konstrukcji

$O((d+1) * n)$, gdzie

- n - liczba punktów
- d - wysokość drzewa

$d \leq \log(s/c) + 3/2$, gdzie:

- s - długość boku kwadratu root-a,
- c - najmniejsza odległość między punktami

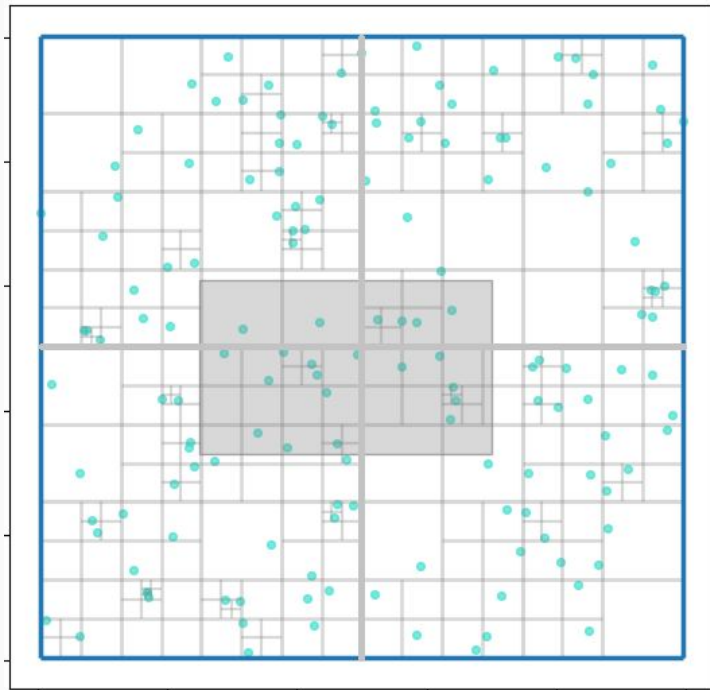
Na każdym poziomie drzewa algorytm musi rozdzielić co najwyżej n punktów do obszarów węzłów dzieci, poziomów jest $(d+1)$, więc czas konstrukcji to $O((d+1)*n)$

Przeszukiwanie ortogonalne

Dane:

- quad tree, drzewo przechowujące punkty
- queryRect, obszar prostokątny do przeszukania

Przeszukując drzewo analizujemy punkty lub dzieci tylko węzłów, których obszary przecinają się z queryRect

Przeszukiwanie - możliwe sytuacje

- obszar węzła, w którym się znajdujemy nie przecina się z queryRect:
 - kończymy
- obszar węzła, w którym się znajdujemy zawiera się w queryRect:
 - raportujemy wszystkie punkty z tego obszaru
- obszar węzła, w którym się znajdujemy przecina się z queryRect:
 - jeśli węzeł wewnętrzny, sprawdzamy wszystkie dzieci węzła
 - jeśli liść, sprawdzamy zawieranie się punktów w queryRect

Przeszukiwanie - pseudokod

searchInRange(root, queryRect):

utwórz pustą listę znalezionych punktów **reportedPoints**

_search(root, reportedPoints, queryRect)

return **reportedPoints**

_search(v, reportedPoints, queryRect):

if **obszar v** nie przecina się z **queryRect**:

return

else:

if **obszar v** zawiera się w **queryRect**:

dodaj wszystkie punkty z tego obszaru do **reportedPoints**

else:

if **v** jest liściem:

dodaj do **reportedPoints** punkty z **v** zawartę w **queryRange**

else:

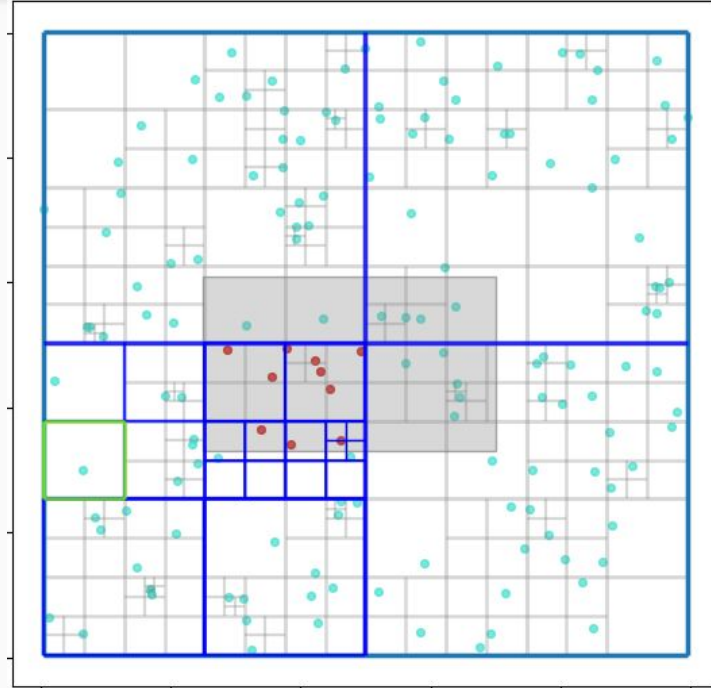
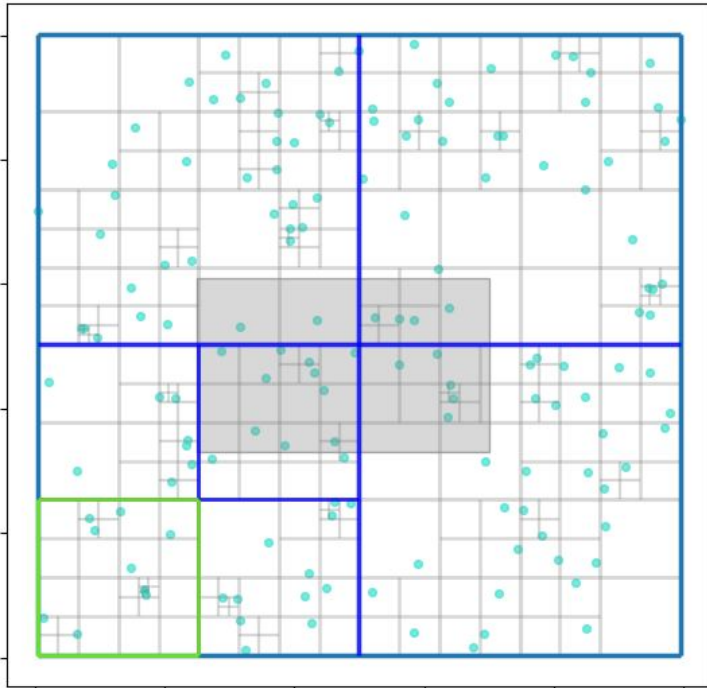
_search(v.SW, reportedPoints, queryRect)

_search(v.SE, reportedPoints, queryRect)

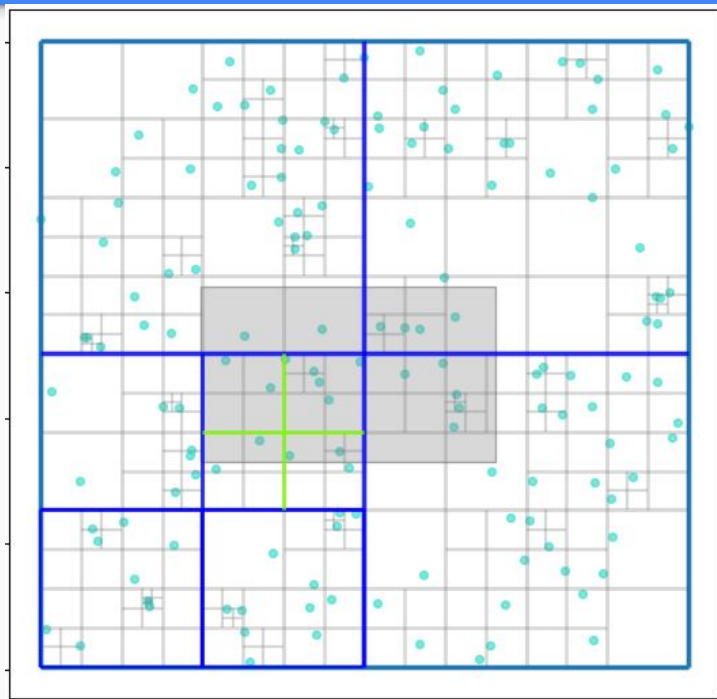
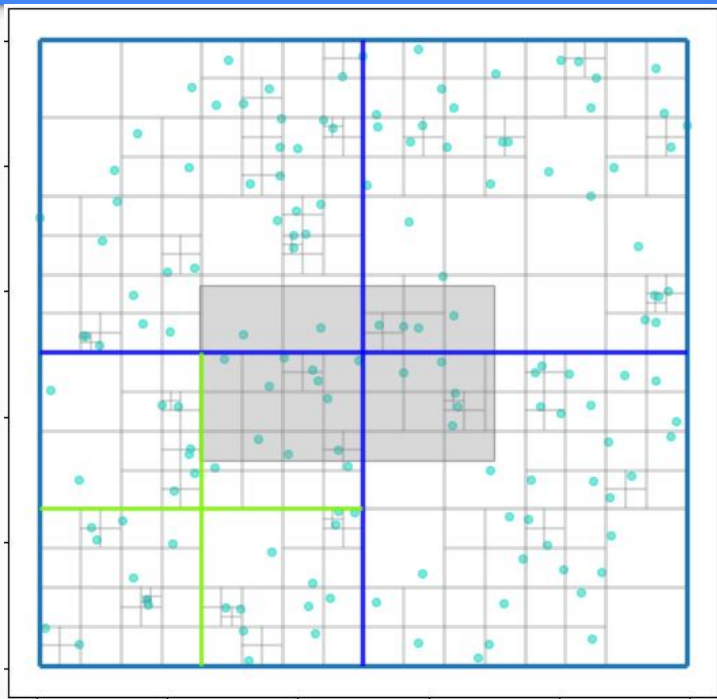
_search(v.NE, reportedPoints, queryRect)

_search(v.NW, reportedPoints, queryRect)

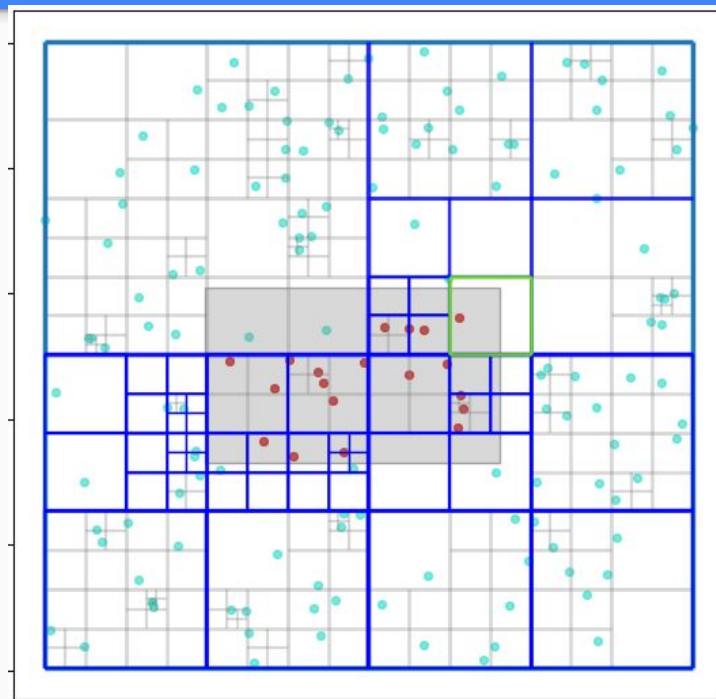
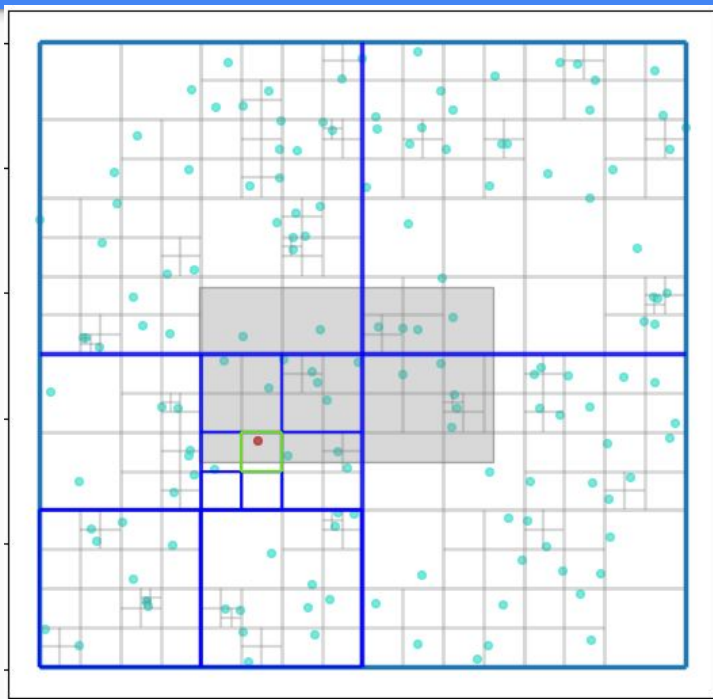
Przeszukiwanie - brak części wspólnej

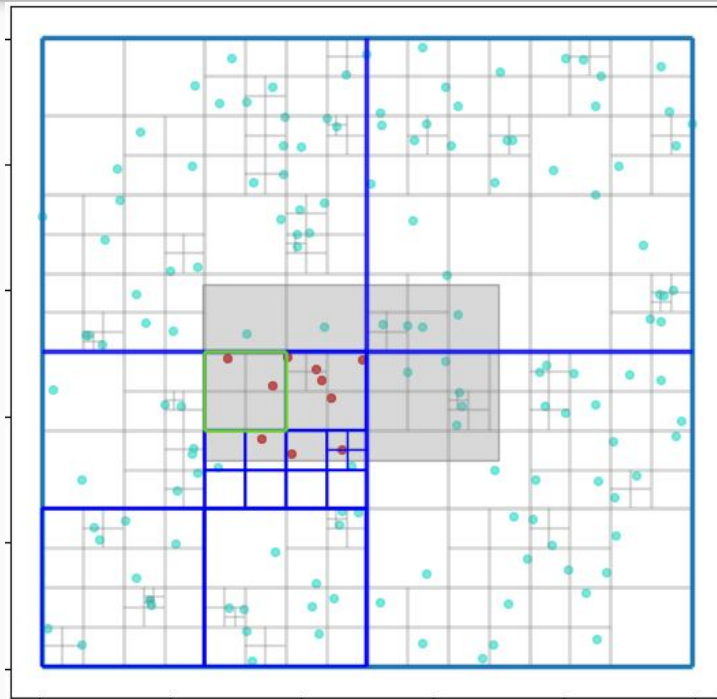
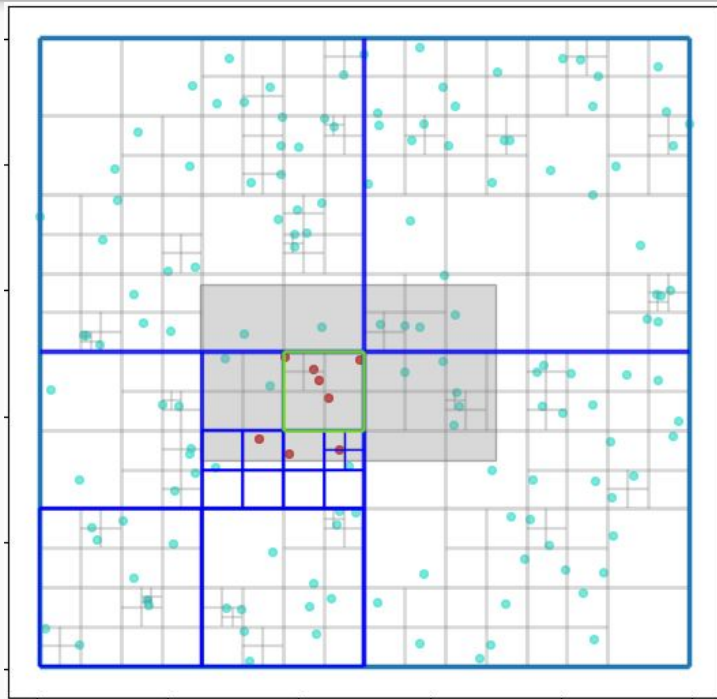
Przeszukiwanie - przecięcie

Przeszukiwanie - liść

Przeszukiwanie - zawieranie

Przeszukiwanie - złożoność czasowa

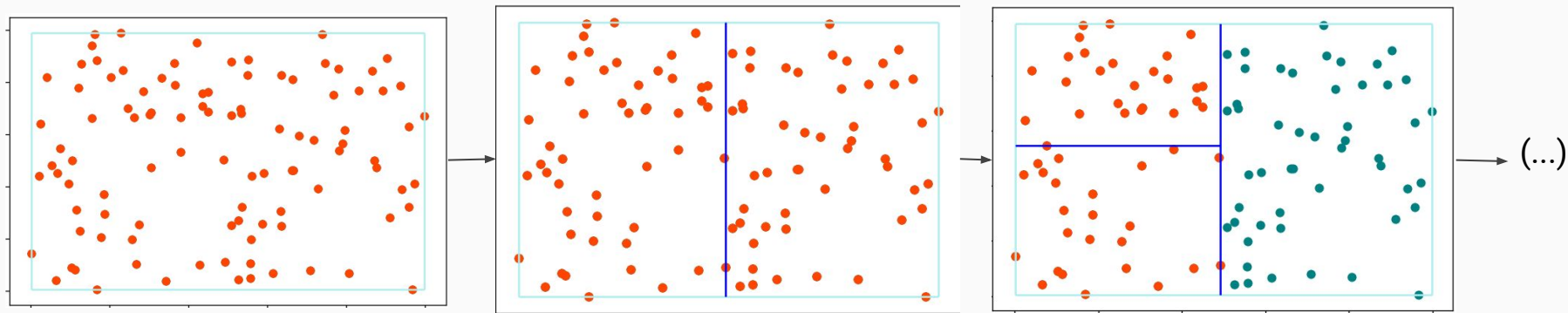
Przeszukiwanie jest silnie zależne od rozkładu punktów na płaszczyźnie:

- najszybsze jest dla rozkładu równomiernego
- jest tym bardziej wolna im większa jest koncentracja punktów wzdłuż linii - gwałtowny wzrost drzewa

Ograniczenie górne : $O(n)$

KD-Tree - wprowadzenie

Kolejnym z rozwiązań omawianego zagadnienia jest użycie struktury **KD-Tree**. Główną ideą tego rozwiązania jest dokonanie podziału punktów na połowy wg współrzędnej x i y naprzemiennie.

Jak zapisywać taką strukturę?

Ponieważ sposób konstrukcji drzewa jest rekurencyjny, najlepiej zapisywać wyniki w postaci drzewa. Składa się ono z:

Liści - zawierających pojedynczy punkt

Węzłów - zawierających współrzędną przecięcia oraz wskaźniki - lewy i prawy
- na punkty o, odpowiednio, mniejszej i większej współrzędnej.

Węzły nie muszą przechowywać osi, względem której dokonano przecięcia - można to obliczyć na podstawie głębokości drzewa

KD-drzewo - ilustracja struktury

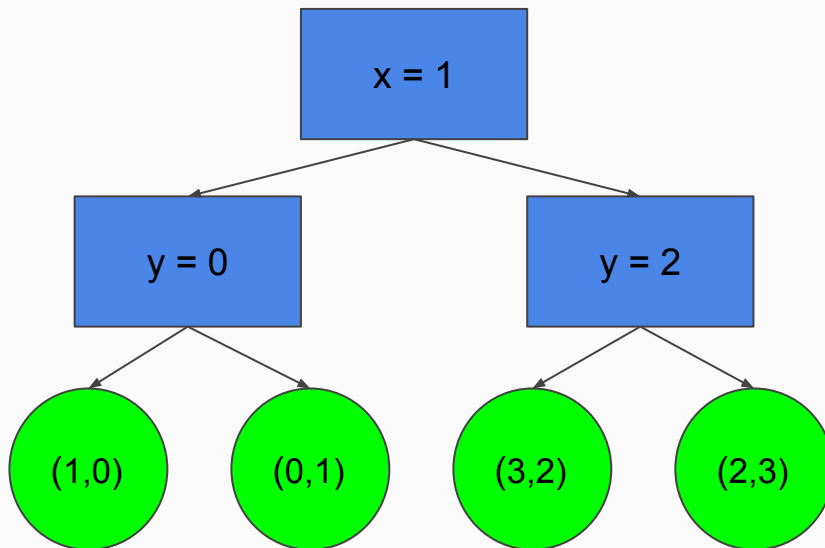
Dla zbioru punktów:

$\{(0,1), (1,0), (2,3), (3,2)\}$

Po lewej węzła - punkty
mniejsze lub równe

Po prawej - większe

Jest to kwestia umowna

Jak wybrać punkt przecięcia?

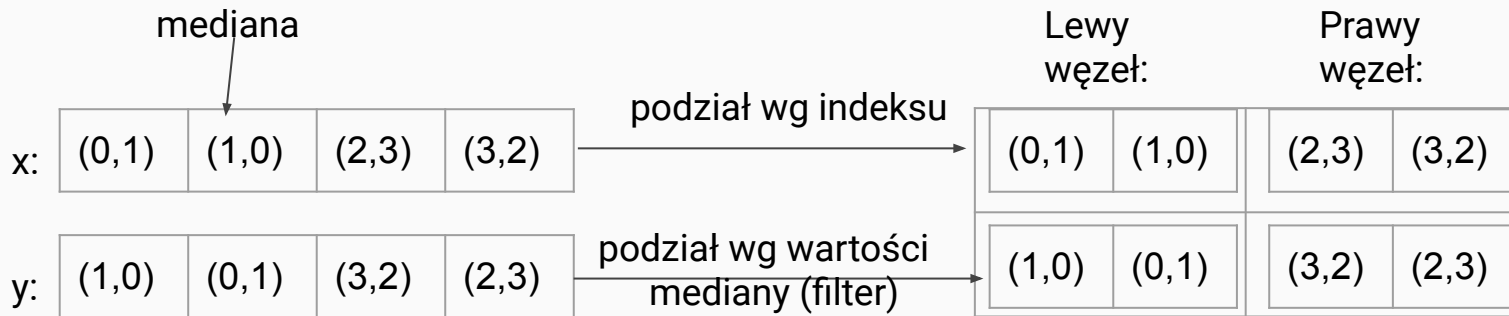
W celu otrzymania drzewa zrównoważonego, musimy dzielić punkty na równe części. W tym celu najlepiej jest się posłużyć medianą*, jednak sortowanie za każdym zejściem rekurencyjnym jest kosztowne obliczeniowo. Należy zatem użyć algorytmu znajdowania mediany (który jest dosyć skomplikowany) bądź posługiwać się dwoma posortowanymi tablicami - jedną wg współrzędnej x , druga wg y .

*Wzorując się na „Computational Geometry”, *Mark de Berg et al.*, przyjmujemy, że mediana parzystej liczby elementów to mniejsza z pośrednich liczb, lecz jest to kwestia umowna. Równie dobre są pozostałe definicje mediany, dopóki odpowiednio przypisujemy równy przecięciu element

Jak dokonać przecięcia?

Dla wcześniejszego przykładu (podział względem x):

1. Znajdujemy medianę
2. Dzielimy tablicę posort. wg x po indeksie mediany
3. Dzielimy tablicę posort. wg y po wartości współrzędnej x mediany

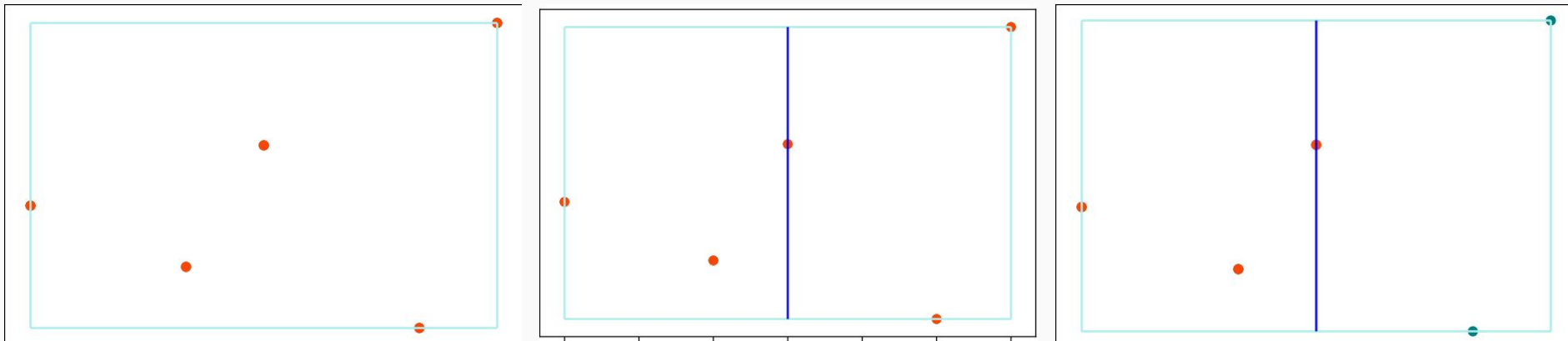
Budowa drzewa - pseudokod

```
INIT_KDTREE(P, depth):  
    if P zawiera 1 punkt:  
        return liść z punktem z P  
    if depth jest parzyste:  
        podziel P pionową linią line na zbiory P1 i P2  
    else:  
        podziel P poziomą linią line na zbiory P1 i P2  
    v1 = INIT_KDTREE(P1, depth+1)  
    v2 = INIT_KDTREE(P2, depth+1)  
    v = węzeł zapamiętujący linię line oraz z synami v1 i v2  
    return v
```


Wizualizacja na zbiorze punktów

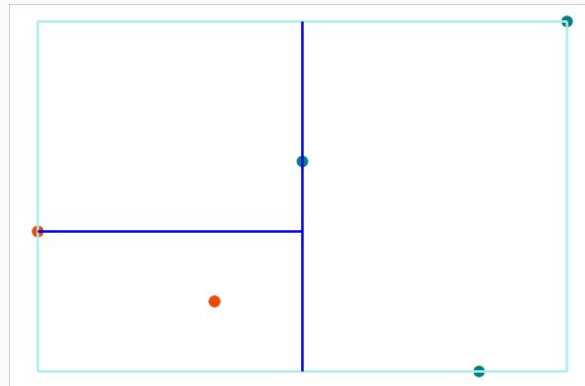
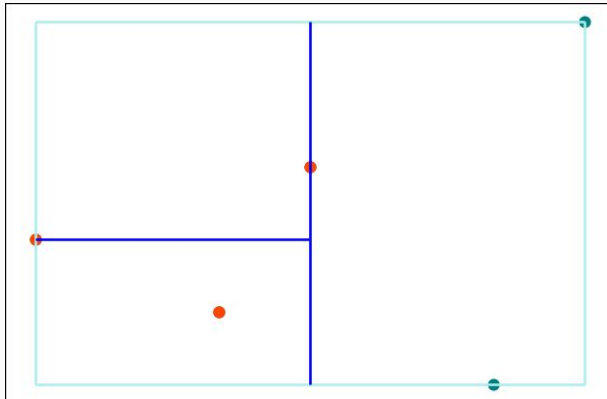
Zbiór punktów: $\{ (6,0), (7,5), (4,3), (1,2), (3,1) \}$

1. Sprawdzamy wielkość zbioru punktów, dzielimy go i schodzimy rekurencyjnie do powstałych dwóch zbiorów punktów

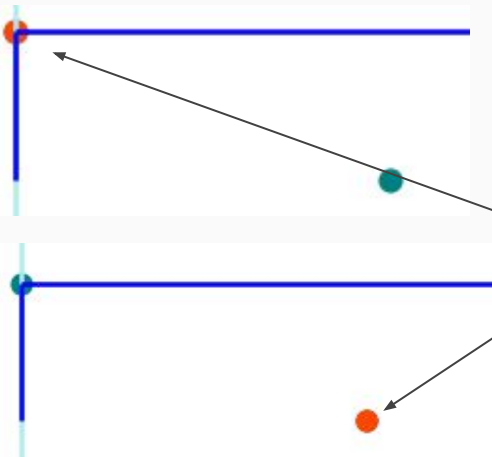
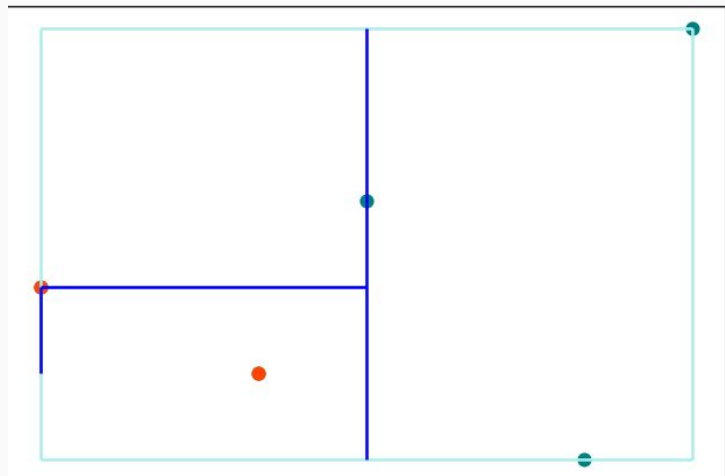
Wizualizacja na zbiorze punktów

2. Ponownie sprawdzamy wielkość zbioru punktów, dzielimy go i schodzimy rekurencyjnie do powstałych dwóch zbiorów punktów

Wizualizacja na zbiorze punktów

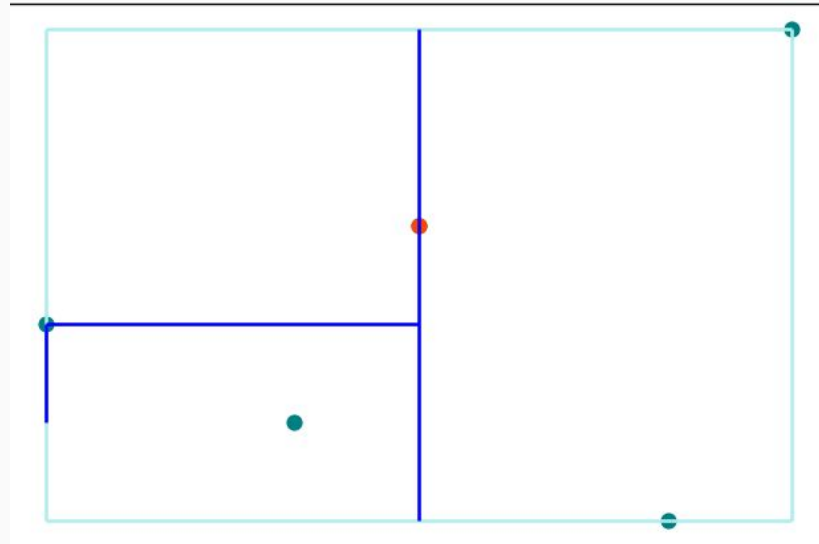
3. Ponownie sprawdzamy wielkość zbioru punktów, dzielimy go i schodzimy rekurencyjnie do powstałych dwóch zbiorów punktów. W tym wypadku zbiory dzieci węzła są jednoelementowe, więc tworzymy z nich liście i cofamy się rekurencyjnie.

Nowe liście

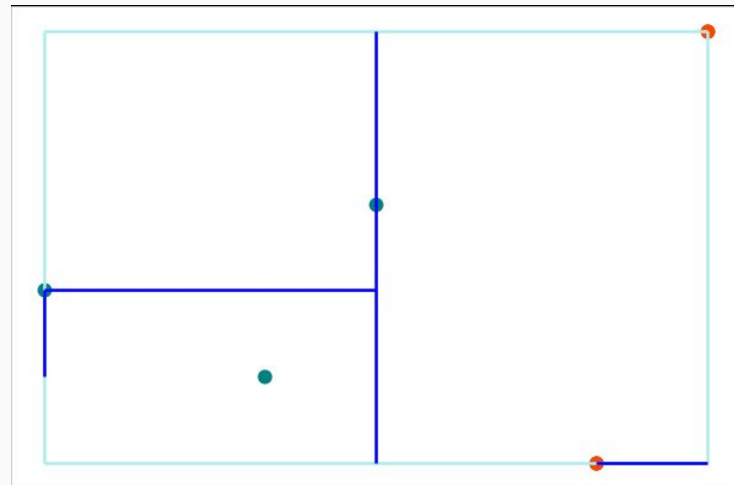
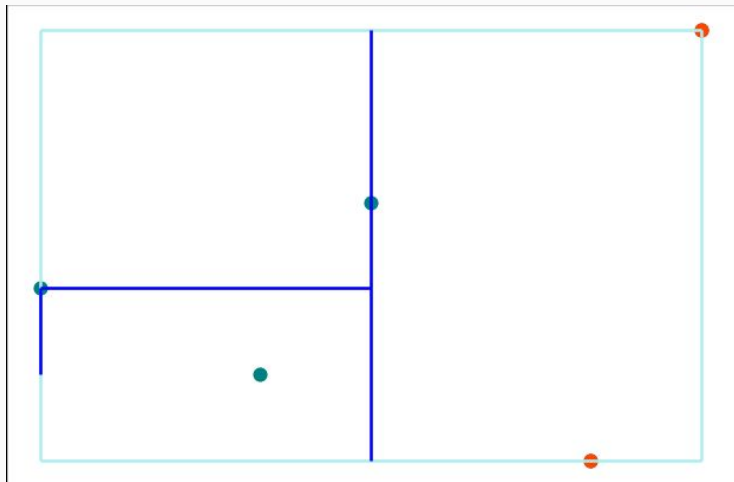
Wizualizacja na zbiorze punktów

4. Wracamy rekurencyjnie do górnego zbioru. Zawiera jeden punkt, tworzymy liść

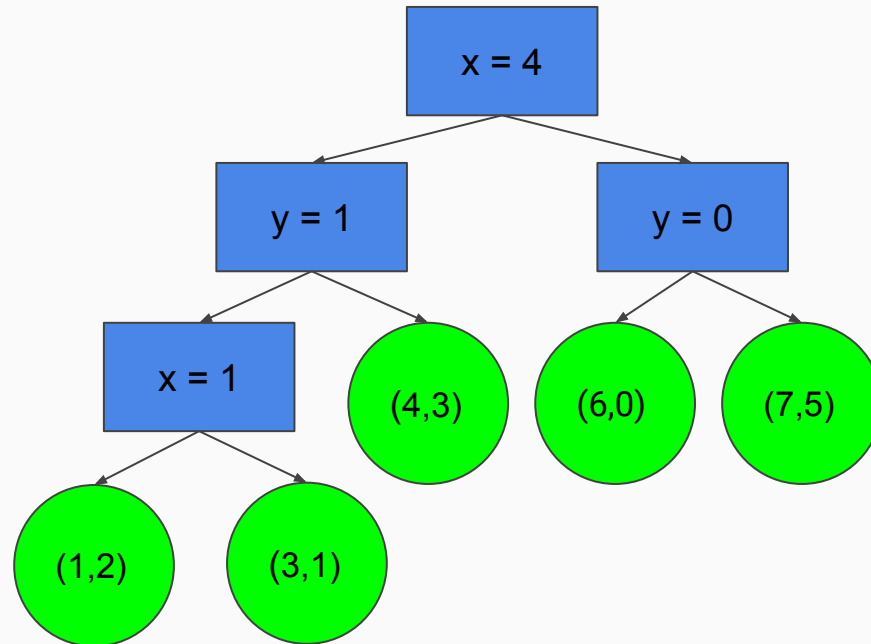

Wizualizacja na zbiorze punktów

5. Wracamy rekurencyjnie do prawego zbioru. Zawiera dwa punkty, tworzymy węzeł, którego dziećmi są liście zawierające poszczególne punkty

Struktura drzewa dla pokazanego przykładu

Złożoność obliczeniowa konstrukcji KD-Tree

Oznaczmy $T(n)$ jako czas konstrukcji KD-Drzewa dla zbioru n punktów. Konstrukcja drzewa jest funkcją rekurencyjną, której krok bazowy (stworzenie liścia) wykonywany jest w czasie $O(1)$, a krok rekurencyjny w czasie $O(n) + 2 \cdot T(n/2)$ (podzielenie tablicy + dwa wywołania rekurencyjne dla synów węzła)

Rozwiązawszy powyższe równanie rekurencyjne* otrzymujemy wynik

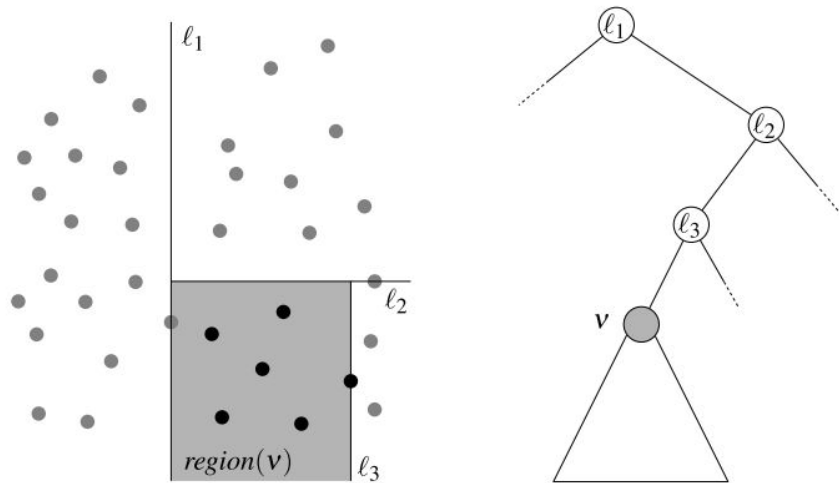
$$O(n \log n)$$

*Np. za pomocą twierdzenia o rekurencji uniwersalnej
([https://en.wikipedia.org/wiki/Master_theorem_\(analysis_of_algorithms\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Master_theorem_(analysis_of_algorithms)))

Przeszukiwanie

Należy pamiętać, że każdy węzeł odpowiada za grupę punktów, których współrzędne możemy ograniczyć za pomocą linii znajdujących się w rodzicach węzła.

Gdy przeszukujemy drzewo **wchodzimy tylko do węzłów, które przecinają się z przeszukiwanym obszarem**

Ilustracja ze strony 102 „Computational Geometry”, Mark de Berg et al., zamieszczona w celach edukacyjnych

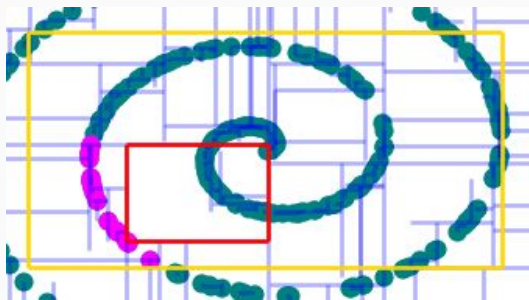
Możliwe scenariusze

Mając na uwadze poprzednie informacje, możemy wyodrębnić trzy interesujące nas sytuacje w trakcie procedury przeszukiwania:

1. Przetwarzany element to węzeł, a obszar węzła zawiera się w obszarze przeszukiwania - wtedy zwracamy wszystkie punkty w węźle
2. Przetwarzany element to węzeł, a obszar węzła i przeszukiwania mają niezerową część wspólną (ale pierwszy nie zawiera się w drugim) - wówczas kontynuujemy procedurę dla przecinającego się węzła
3. Przetwarzany element to liść - sprawdzamy, czy punkt zawiera się w obszarze przeszukiwania i jeśli tak, to dodajemy go do wyniku

Ilustracja możliwych scenariuszy

Ad. 1 - zawieranie się

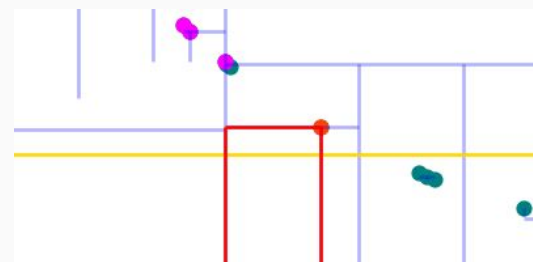
Dodajemy wszystkie punkty wewnątrz

Ad. 2 - przecinanie się

Wchodzimy w węzły-dzieci, który obszar się przecina

Ad. 3 - liść

Sprawdzamy, czy punkt liścia zawiera się w poszukiwanym przedziale i jeśli tak, dodajemy go

Pseudokod przeszukiwania

```
SEARCH_KDTREE(v, R):  
  if v jest liściem:  
    if punkt z v zawiera się w R:  
      return v.point  
  
  if obszar v.left zawiera się w R:  
    REPORT_SUBTREE(v.left, R)  
  elif obszar v.left przecina R:  
    SEARCH_KDTREE(v.left, R)  
  
  if obszar v.right zawiera się w R:  
    REPORT_SUBTREE(v.right, R)  
  elif obszar v.right przecina R:  
    SEARCH_KDTREE(v.right, R)
```

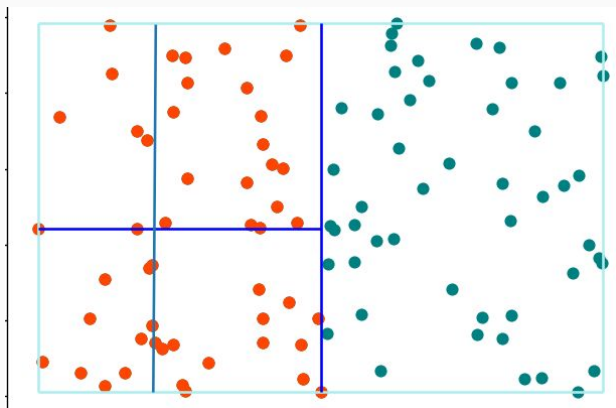
Złożoność obliczeniowa przeszukiwania KD-Tree

Przypomnijmy, że wchodzimy w tyle węzłów, ile jest przecięć obszaru przeszukiwania z obszarami węzłów. Jak zatem obliczyć liczbę przecięć?

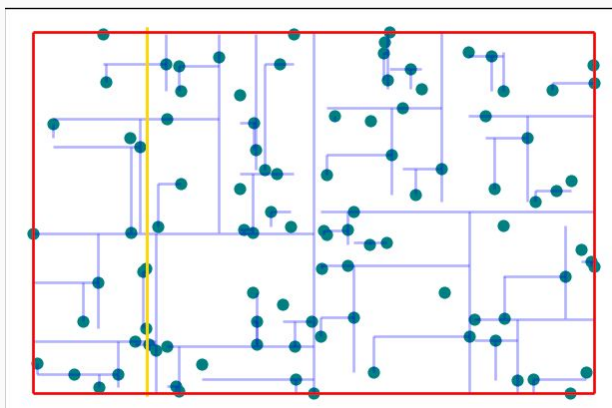
Niech $Q(n)$ będzie liczbą przecięć wertykalną linią l w KD-Tree zawierającym n punktów, którego korzeń zawiera przecięcie wertykalne. Linia l przecina albo lewy, albo prawy obszar, lecz nie oba. Ta sama linia przecina dwoje z czterech obszarów prawnuków węzła, które mają $O(n/4)$ punktów. W prawnukach sytuacja jest analogiczna, więc możemy zapisać zależność rekurencyjną:

$$Q(n) = 2 + 2 * Q(n/4) \text{ dla } n > 1$$

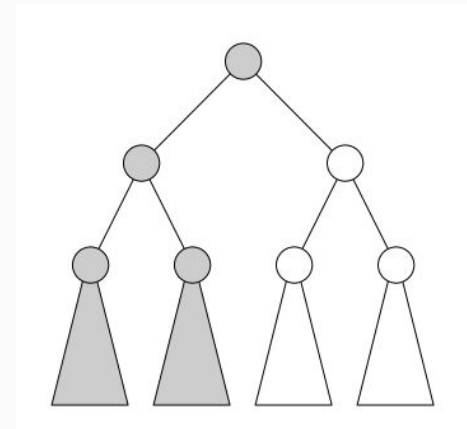
Złożoność obliczeniowa przeszukiwania KD-Tree - ilustracja

Przecięcie 2 z 4 wnuków

Rekurencyjność problemu

Schemat na drzewie

Analogiczne rozumowanie można przeprowadzić dla linii horyzontalnej

Złożoność obliczeniowa przeszukiwania KD-Tree c.d.

Co ważne, dla $n = 1$ (czyli liścia) liczba przecięć to co najwyżej 1, zatem

$$Q(1) = O(1)$$

Rozwiązując równanie rekurencyjne możemy łatwo obliczyć, że

$$Q(n) = O(\sqrt{n})$$

Dodając na koniec fakt, że gdy obszar przeszukiwania zawiera k punktów, musimy zwrócić je wszystkie, otrzymujemy, że złożoność przeszukiwania to:

$$O(\sqrt{n}) + O(k) = \mathbf{O(\sqrt{n} + k)}$$